

ความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อภิวัฒน์ เตชะนันทวิช

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

ความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทยจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

อภิวัฒน์ เตชะนันทวิช

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

THE RELATIONSHIP BETWEEN DEFERRED INCOME TAX AND EARNINGS
MANAGEMENT OF LISTED COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE THAILAND

APIWAT TECHANUNTAWANIT

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR MASTER DEGREE OF ACCOUNTANCY

BURAPHA BUSINESS SCHOOL

BURAPHA UNIVERSITY

2023

COPYRIGHT OF BURAPHA UNIVERSITY

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ได้พิจารณางาน
นิพนธ์ของ อภิวัฒน์ เตชะนันทวิช ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์

คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

.....

(ดร.ศิรดา จารุตากานนท์)

..... ประธาน

(ดร.ศักดิ์ชาย จันทร์เรือง)

..... กรรมการ

(ดร.ศิรดา จารุตากานนท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ชำรงสินถาวร)

..... คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรรณี พิมาพันธุ์ศรี)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทวัส แจ่มเยี่ยม)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

62920009: สาขาวิชา: -; บช.ม. (-)

คำสำคัญ: ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี, การจัดการกำไร

อภิวัฒน์ เตชะนันทวิช : ความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (THE RELATIONSHIP BETWEEN DEFERRED INCOME TAX AND EARNINGS MANAGEMENT OF LISTED COMPANIES ON THE STOCK EXCHANGE THAILAND) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: ศิรดา จารุตกานนท์, บธ.ค. ปี พ.ศ. 2566.

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นบริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน กลุ่มกองทุนรวมและทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานและเข้าข่ายอาจถูกเพิกถอนในช่วงปี พ.ศ. 2558 -2563 โดยศึกษาพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรใน 2 เป้าหมาย ประกอบด้วย พฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง งานวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติกในการทดสอบสมมติฐาน

ผลการศึกษาพบว่า รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหากรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงนั้นลดลง ดังนั้นการรับรู้รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่องภาษีเงินได้ สามารถลดโอกาสหรือพฤติกรรมในการจัดการกำไร โดยการตกแต่งกำไรในงบการเงินของผู้บริหารได้

62920009: MAJOR: -; M.Acc. (-)

KEYWORDS: Deferred Income Tax, Earnings Management

APIWAT TECHANUNTAWANIT : THE RELATIONSHIP BETWEEN
DEFERRED INCOME TAX AND EARNINGS MANAGEMENT OF LISTED COMPANIES
ON THE STOCK EXCHANGE THAILAND. ADVISORY COMMITTEE: SIRADA
JARUTAKANONT, D.B.A. 2023.

A research aims to study the relationship between deferred income tax and earnings management of listed companies on the Stock Exchange of Thailand. Samples are listed companies on the Stock Exchange of Thailand excepted companies in financial industry, mutual fund groups, real estate investment trusts, property funds, companies in the process of rehabilitating operation and possible delisting companies during year 2015 – 2020. Earnings management behavior to achieve two earnings targets which consist of earnings management to avoid a loss and earnings management to avoid an earnings decline. The research employs logistic regression analysis for hypothesis testing.

The study finds that deferred income tax is negatively related to the earnings management to avoid a loss and earnings management to avoid an earnings decline. The research results show that if deferred income tax increase, earnings management to avoid a loss and earnings management to avoid an earnings decline will decrease. Therefore, the recognition of deferred income tax in accordance with Thai Accounting Standard No.12 can reduce the opportunity of earnings management to avoid a loss and to avoid an earnings decline by the executives.

กิตติกรรมประกาศ

งานนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก ดร.ศิริดา จารุตกานนท์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทาง และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตาและเอาใจใส่ต่อศิษย์เสมอมา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ดร.ศักดิ์ชาย จันทร์เรือง และ รศ.ดร.สมบัติ ชำรงสินถาวร ซึ่งได้สละเวลามาเป็นประธานและกรรมการในการสอบงานนิพนธ์ฉบับนี้ อีกทั้งยังให้คำแนะนำเพิ่มเติมจนทำให้งานนิพนธ์นี้สำเร็จด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมารดาที่คอยอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมด้านการศึกษาเป็นอย่างดี และขอบคุณภรรยา บุตรธิดาอันเป็นที่รักที่เป็นแรงใจให้กับผู้วิจัยตลอดมา รวมถึงเพื่อนนิสิต เพื่อนวิชา พี่ณิศา และทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้ที่คอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ทำงานนิพนธ์นี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานนิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ครูศิริดา และผู้มีพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพ และหากงานนิพนธ์นี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

อภิวัฒน์ เตชะนันทวิช

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉุ
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
บทที่ 2	7
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม	7
ทฤษฎีความคาดหวัง	8
ทฤษฎีตัวแทน	9
ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์.....	11
แนวคิดภาษีเงินได้รอดตัดบัญชีและมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้.....	12

แนวคิดการจัดการกำไรและรายการคงค้าง	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37
สรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	45
บทที่ 3	47
วิธีดำเนินการวิจัย	47
กลุ่มตัวอย่าง	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	49
ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร	49
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	55
บทที่ 4	56
ผลการวิจัยและอภิปรายผล	56
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	56
การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา	57
การระบุตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร	58
การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงอนุมาน	66
สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย	71
บทที่ 5	72
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	72
สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย	72
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	75
บรรณานุกรม	76
ประวัติย่อของผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	56
ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่นำมาศึกษา.....	57
ตารางที่ 3 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA).....	59
ตารางที่ 4 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี พฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (EM1)	60
ตารางที่ 5 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติของการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Δ ROA).....	63
ตารางที่ 6 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี พฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (EM2)	64
ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการ รายงานผลขาดทุน โดยเปรียบเทียบการวัดรายการคงค้าง (AC) ระหว่างวิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual) กับวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward - looking abnormal accrual)	66
ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการ รายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยเปรียบเทียบการวัดรายการคงค้าง (AC) ระหว่างวิธีรายการคง ค้างรวม (Total Accrual) กับวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward - looking abnormal accrual).....	69
ตารางที่ 9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย.....	71

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
ภาพที่ 2 ผังเกณฑ์การพิจารณาสินทรัพย์ภายใต้การตัดบัญชี.....	19
ภาพที่ 3 ผังเกณฑ์การพิจารณาหนี้สินภายใต้การตัดบัญชี.....	20
ภาพที่ 4 กราฟแสดงค่าสถิติ (Histogram) การกระจายตัวของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ..	59
ภาพที่ 5 กราฟแสดงค่าสถิติ (Histogram) การกระจายตัวในการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Δ ROA).....	62

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่องภาษีเงินได้กำหนดให้บริษัทที่มีส่วนได้เสียสาธารณะ ซึ่งรวมถึงบริษัทจดทะเบียนต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้ จากวิธีภาษีเงินได้ค้างจ่าย (Tax Payable Method) เป็นวิธีภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Deferred Tax Method) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าวิธีหนี้สินตามงบแสดงฐานะการเงิน (Statement of Financial Position Approach Liability Method) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิด Balance Sheet Approach ที่เน้นการวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินในงบแสดงฐานะการเงินให้ถูกต้อง โดยกำหนดให้บริษัทต้องรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (Deferred Tax Asset : DTA) และหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี (Deferred Tax Liability : DTL) ในงบแสดงฐานะการเงินเมื่อมีความเป็นไปได้ก่อนข้างหน้าที่กิจการจะรับประโยชน์หรือสูญเสียทรัพยากรในอนาคตที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงวิธีการบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้ทำให้งบการเงินสามารถสะท้อนภาพฐานะการเงินของกิจการได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากรายการสินทรัพย์และหนี้สินอันเกี่ยวกับภาษีเงินได้ที่กิจการมีอยู่แต่ไม่เคยรับรู้ได้ถูกนำมาพิจารณาบันทึกและแสดงในงบการเงิน (สุทธิ กทวณิช, 2554) มีผลทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการสามารถสะท้อนภาพที่แท้จริงได้ดีกว่าเดิม ผลกระทบดังกล่าวส่งผลให้บริษัทจดทะเบียนหลายแห่งมีกำไรสุทธิและกำไรสะสมเพิ่มขึ้นหรือมีขาดทุนสุทธิและขาดทุนสะสมลดลงอย่างเห็นได้ชัด (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2550) เนื่องจากการบันทึกสินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจะส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลและกำไร (ขาดทุน) สุทธิ เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวกำหนดให้ผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาความเหมาะสมของการรับรู้และวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ตัวอย่างเช่น การรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชีอันเนื่องมาจากขาดทุนสุทธิสะสมยกมา (นัฐวุฒิ สุวรรณชัย, 2556) ซึ่งขึ้นอยู่กับการประเมินของผู้บริหารถึงความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกำไรทางภาษีในอนาคตที่จะนำผลแตกต่างชั่วคราวที่ใช้หักภาษีมาใช้ประโยชน์ (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2550) อาจส่งผลให้เกิดการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีผ่านรายการดังกล่าวได้

การที่มาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจอาจสร้างโอกาสในการตกแต่งกำไรในงบการเงิน ซึ่งถือเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในเรื่องความถูกต้องและเชื่อถือได้ของงบการเงินต่อผู้ใช้งบการเงิน และผู้มีส่วนได้เสียกับกิจการ เช่น ผู้ถือหุ้น

นักลงทุน เจ้าหนี้ ธนาคาร สถาบันการเงิน และหน่วยงานกำกับดูแล ประกอบกับเหตุการณ์ของ บริษัท Enron และ WorldCom ที่เป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงบริษัท รอยเนท จำกัด (มหาชน), บริษัท ปิกนิก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) และบริษัท สตาร์ค คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ที่เป็นบริษัทในประเทศไทย โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่ผู้บริหาร ทำการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีโดยเฉพาะตัวเลขกำไรของกิจการ ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลในงบการเงินไม่ สะท้อนสภาพความเป็นจริง ทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับผลการ ดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ การตกแต่งตัวเลขทางบัญชีดังกล่าวอาจมีแรงจูงใจจากการพยายาม หลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ขาดทุน, หลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่า ผลการดำเนินงานในอดีต, หลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าประมาณการกำไรที่ ผู้บริหารเคยประกาศต่อนักลงทุน และหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวัง ของนักลงทุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ (สมชาย สุภัทรกุล, 2548)

งานวิจัยในอดีตมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการ จัดการกำไร โดยงานวิจัยของ Gordon and Joos (2004) พบว่า องค์กรประกอบของภาษีเงินได้รอ การตัดบัญชีสามารถพยากรณ์การกลับรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในอนาคตและความสามารถในการ สร้างกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจในอนาคต และ Christensen et al. (2008) ศึกษาถึงการ ตกแต่งตัวเลขกำไรผ่านการวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี พบว่า บริษัทส่วนใหญ่ มักเป็นบริษัทที่ประสบปัญหาในการดำเนินงานในเวลาต่อมา ส่วนบริษัทที่มีงบกลับรายการค่าเพื่อ สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี มักเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นในช่วงเวลาต่อมา สอดคล้องกับการศึกษาของ Ying et al. (2016) ที่พบว่า รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมี ความสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน อีกทั้งยังพบว่ากิจการขนาดใหญ่มักจะมี การจัดการกำไร

อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจบการจัดการกำไร โดยวิธีรายการคงค้างรวมและ วิธีรายการคงค้างเกินปกติ ซึ่งพบว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการ จัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการ จัดการกำไร (Rocky and Nurdayadi 2019) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี สุทธิและการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีประโยชน์เพิ่มขึ้นใน การตรวจจบการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Phillips et al., 2004; Andrey, 2018) และการรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิ (NDTL) มีความสัมพันธ์

กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยใช้ทั้งเกณฑ์คงค้างและการตีราคามูลค่าสินทรัพย์ (Kasipillai & Mahenthiran, 2013) สอดคล้องกับการศึกษาของ Irreza and Yulianti (2012) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี วิธีรายการคงค้างรวมและส่วนประกอบค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เท่านั้นที่ตรวจจับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Sri Wijayanti (2016) กลับพบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ไม่มีผลกระทบใดๆ กับการจัดการกำไร แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ไม่สามารถระบุความมีเสถียรภาพของกำไรและไม่สามารถตรวจจับการจัดการกำไรของบริษัทได้

จากผลการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรซึ่งมีการศึกษามาแล้วในต่างประเทศ แต่ผลการวิจัยที่ได้กลับมีความไม่สอดคล้องกันและในประเทศไทยยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับผู้ใช้งบการเงิน โดยเฉพาะนักลงทุนนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกลงทุนในหลักทรัพย์อย่างระมัดระวัง อีกทั้งมีส่วนสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนและคุ้มครองผู้มีส่วนได้เสียต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการจัดการกำไรโดยผู้บริหาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่มีต่อการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

งานวิจัยในต่างประเทศของ Phillips et al. (2003) ได้ศึกษาถึงประโยชน์ของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเปรียบเทียบกับรายการคงค้างในการตรวจจับการจัดการกำไรตามเป้าหมายกำไร 3 เป้าหมาย ประกอบด้วย เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง,

เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจบการจัดการกำไร โดยวิธีรายการคงค้างรวมและวิธีรายการคงค้างเกินปกติ และพบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Irreza and Yulianti (2012) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสามารถตรวจจบการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ จากผลของงานวิจัยในอดีตดังกล่าว จึงเป็นที่มาของสมมติฐานวิจัยดังนี้

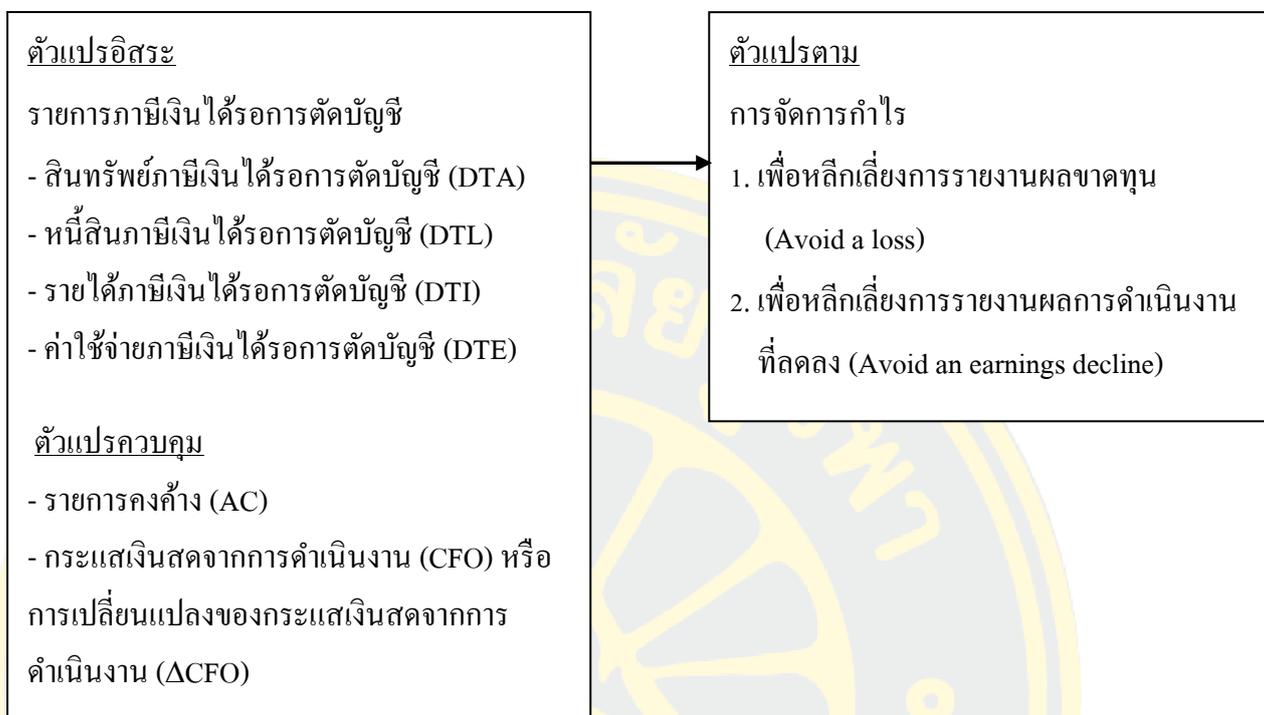
H1 : รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

งานวิจัยในต่างประเทศของ Phillips et al. (2004) ได้ทำการศึกษาถึงส่วนประกอบต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจบการจัดการกำไร โดยพบว่า การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิมีประโยชน์เพิ่มขึ้นในการตรวจจบการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kasipillai & Mahenthiran (2013) ที่พบว่า การรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิ (NDTL) มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีประโยชน์เพิ่มขึ้นในการตรวจจบการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Andrey, 2018) และงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ที่พบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลของงานวิจัยในอดีตดังกล่าว จึงเป็นที่มาของสมมติฐานวิจัยดังนี้

H2: รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

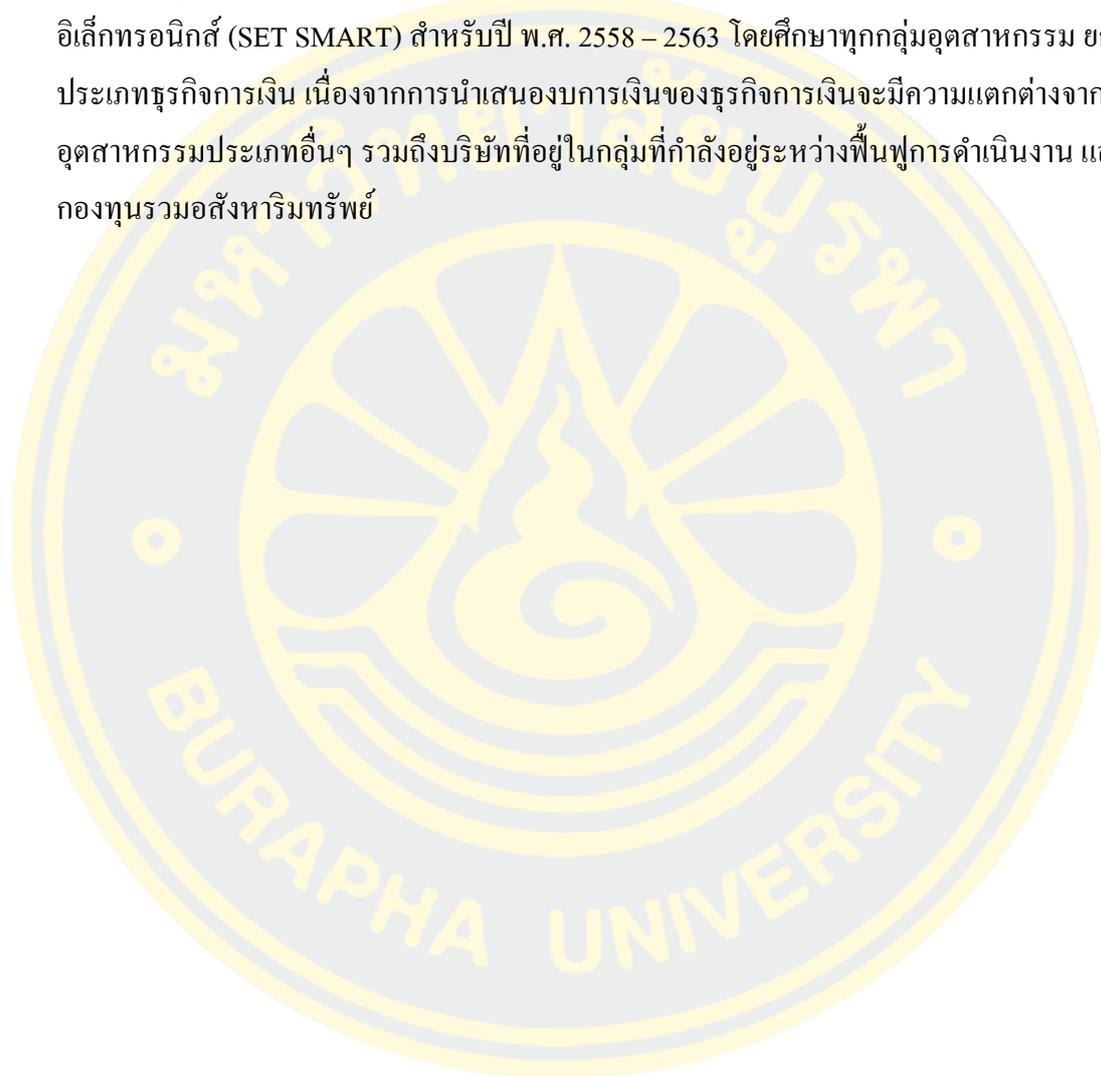
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักลงทุนสามารถนำผลของความสัมพันธ์ของรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เพิ่มความระมัดระวังในการใช้งบการเงินประกอบการตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์
2. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบงบการเงินของบริษัทที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุนและคุ้มครองผู้มีส่วนได้เสียต่อความเสียหายอันเกิดขึ้นจากการจัดการกำไร
3. สาขาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่องภาษีเงินได้ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย
4. นักวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไร สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์เป็นแนวทางในการศึกษาและต่อยอดค้นงานวิจัยอื่นได้ และเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทางด้านการบัญชีภาษีอากร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน เว็บไซต์ของบริษัทและฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (SET SMART) สำหรับปี พ.ศ. 2558 – 2563 โดยศึกษาทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้นประเภทธุรกิจการเงิน เนื่องจากการนำเสนองบการเงินของธุรกิจการเงินจะมีความแตกต่างจากกลุ่มอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ รวมถึงบริษัทที่อยู่ในกลุ่มที่กำลังอยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน และกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการศึกษา โดยแบ่งเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม
2. ทฤษฎีความคาดหวัง
3. ทฤษฎีตัวแทน
4. ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์
5. แนวคิดภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี และมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้
6. แนวคิดการจัดการกำไรและรายการคงค้าง
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. สรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีต้นทุนธุรกรรม

Burgstahler and Dichev (1997) กล่าวถึงทฤษฎีต้นทุนธุรกรรมว่า ข้อมูลเกี่ยวกับกำไรส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขในการทำธุรกรรมระหว่างบริษัทและผู้มีส่วนได้เสีย โดยบริษัทที่มีกำไรสูงกว่าจะได้รับเงื่อนไขการค้าที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะส่งผลให้มีต้นทุนในการทำรายการต่ำกว่าบริษัทที่มีกำไรน้อย และผู้มีส่วนได้เสียจะกำหนดเงื่อนไขในการทำรายการที่มีผลต่อต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทำรายการของบริษัทโดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานของบริษัทและจะตัดสินใจว่าผลการดำเนินงานของบริษัทดีหรือไม่ โดยเปรียบเทียบกับจุดตัดที่กำหนดขึ้นโดยไม่มีกฎเกณฑ์ชัดเจนตายตัวแต่อาศัยประสบการณ์ของผู้มีส่วนได้เสียแต่ละคนเป็นหลัก ซึ่งจุดตัดดังกล่าวอาจเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Heuristic Cutoffs การที่ผู้มีส่วนได้เสียใช้ Heuristic Cutoffs เนื่องจากต้นทุนในการเก็บข้อมูล การดึงข้อมูลออกมาใช้ และการประมวลข้อมูลอย่างเป็นระบบและถี่ถ้วนของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายอยู่ในระดับที่สูงมากเกินไป

Heuristic Cutoffs ที่ผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลายใช้อาจเป็นได้ทั้งผลกำไรเท่ากับศูนย์ ผลกำไรที่เท่ากับผลกำไรในอดีต ผลกำไรเท่ากับประมาณการกำไร หรือผลกำไรเท่ากับความคาดหวังของนักลงทุน หาก Heuristic Cutoffs คือผลกำไรเท่ากับศูนย์ การที่บริษัทรายงานผลกำไรที่เป็นบวก

(บรรลุป้าหมายกำไรที่เป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน) บริษัทก็จะถูกจัดประเภทเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานดีและก็จะได้รับเงื่อนไขในการทำรายการที่ดี และจะส่งผลให้ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทำรายการต่ำ ในทางตรงข้ามการที่บริษัทรายงานผลขาดทุน บริษัทก็จะถูกจัดประเภทเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานไม่ดีและก็จะได้รับเงื่อนไขในการทำรายการที่ไม่ดีและจะส่งผลให้ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทำรายการสูง สำหรับ Heuristic Cutoffs ในกรณีผลกำไรในอดีต ประเมินการกำไรของผู้บริหาร และความคาดหวังของนักลงทุน ก็สามารถพิจารณาได้ในทำนองเดียวกัน

ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไรเพื่อบรรลุป้าหมายกำไรต่างๆ ได้ โดยที่หากบริษัทต้องการที่จะได้รับเงื่อนไขการกำไรที่ดีและเป็นประโยชน์อาจทำให้ผู้บริหารมีแรงจูงใจในการจัดการกำไรเพื่อให้บริษัทรายงานผลกำไรที่เป็นบวกหรือมีผลการดำเนินงานที่ดี อันจะส่งผลให้บริษัทมีต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการทำรายการต่ำกว่าบริษัทที่รายงานผลขาดทุนหรือมีผลการดำเนินงานที่ไม่ดี

ทฤษฎีความคาดหวัง

ทฤษฎีความคาดหวังถูกพัฒนาโดย Kahneman et al., (1979 อ้างถึงใน สมชาย สุภัทรกุล, 2548) ซึ่งได้กล่าวถึงระดับความพึงพอใจของมนุษย์ที่ขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยวัดจากจุดอ้างอิง ซึ่งในบริบทของการจัดการกำไรอาจหมายถึง จุดที่ระดับกำไรเท่ากับศูนย์หน่วย จุดที่ระดับกำไรเท่ากับปีก่อน จุดที่กำไรต่อหุ้นเท่ากับที่ผู้บริหารเคยประกาศไว้ หรือจุดที่กำไรต่อหุ้นเท่ากับที่นักวิเคราะห์ประมาณการ เป็นต้น โดยกราฟจากฟังก์ชันมีลักษณะเป็นตัว S ตัดผ่านจุดกำเนิด (จุดอ้างอิง) และความชันที่ออกจากจุดกำเนิดไปทางขวา (กำไร) มีค่าน้อยกว่าความชันที่ออกจากจุดกำเนิดไปทางซ้าย (ขาดทุน) และความพึงพอใจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงในระดับที่น้อยลงเรื่อยๆ เมื่อเส้นกราฟห่างจากจุดอ้างอิงออกไป ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่า นักลงทุนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นจะมีความพึงพอใจที่ลดลงอย่างมากที่สุดหากบริษัทรายงานกำไรที่ต่ำกว่าเป้าหมายเพียงเล็กน้อย ซึ่งส่งผลให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้บริหารในการจัดการกำไรสูงที่สุด

ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายแรงจูงใจของผู้บริหารในการจัดการกำไรเพื่อบรรลุป้าหมายกำไรต่างๆ ได้โดยอาศัยแนวคิดเรื่องจุดกำเนิด (จุดอ้างอิง) นั่นคือการที่ผู้บริหารต้องการบรรลุป้าหมายกำไรไม่ว่าจะเป็นการหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน การหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง การหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าการประมาณการกำไรของผู้บริหาร หรือการหลีกเลี่ยงการรายงานผลกำไรต่ำกว่าจุดกำเนิด (จุดอ้างอิง) ซึ่งอาจจะเป็นผลกำไร

เท่ากับศูนย์ ผลกำไรในอดีตประมาณการกำไรของผู้บริหาร หรือกำไรที่เป็นความคาดหวังของนักลงทุน ซึ่งถือว่าเป็นสถานการณ์ที่จะลดความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถือหุ้นหรือนักลงทุน

การจัดการกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรต่างๆ นั้นจึงเป็นความพยายามของผู้บริหารที่จะไม่ทำให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความพึงพอใจลดลงจากการที่ความมั่งคั่งต่ำกว่าจุดกำเนิด (จุดอ้างอิง) ยิ่งไปกว่านั้นบริษัทที่ประสบผลขาดทุนอาจจะจัดการกำไรไม่ใช่เพียงเพื่อรายงานผลกำไรศูนย์ แต่เพื่อรายงานผลกำไรที่เป็นบวกเพียงเล็กน้อย การจัดการกำไรดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นการไม่ทำให้ความพึงพอใจลดลงอย่างมาก แต่เป็นการเพิ่มความพึงพอใจอย่างมากด้วย ในทำนองเดียวกัน บริษัทที่มีผลกำไรที่ลดลงอาจจะจัดการกำไรไม่ใช่เพียงเพื่อรายงานผลกำไรที่เท่ากับผลกำไรในอดีต แต่เพื่อรายงานผลกำไรที่สูงกว่าผลกำไรในอดีต การจัดการกำไรดังกล่าวจึงไม่ใช่เพียงเพื่อเป็นการไม่ทำให้ความพึงพอใจลดลงอย่างมาก แต่เป็นการเพิ่มความพึงพอใจอย่างมากด้วย

ทฤษฎีตัวแทน

จากแนวคิดของ Jensen and Meckling (1976) ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายระหว่างตัวการ (Principal) และตัวแทน (Agent) โดยตัวการมอบอำนาจให้ตัวแทนกระทำการเพื่อ Decision making authority โดยตัวการมุ่งหวังให้ตัวแทนกระทำการแทนต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่ากิจการให้สูงสุด โดยประเด็นที่สำคัญของทฤษฎีตัวแทนนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเด็นคือ

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นตัวแทน (Agency relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการและตัวแทนนั้นเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตามสัญญา (Contract) โดยฝ่ายตัวการ (Principle) ได้มอบอำนาจให้ตัวแทน (Agent) กระทำการตัดสินใจ (Decision making authority) ในเรื่องต่างๆ ของกิจการแทนตัวการ

2. ปัญหาของตัวแทน (Agency problem) เนื่องจากตัวการนั้นได้มอบอำนาจให้ตัวแทนกระทำการแทนในการตัดสินใจทำการต่างๆ เพื่อสร้างมูลค่ากิจการให้สูงสุด แต่ตัวแทนอาจใช้อำนาจที่ตัวการมอบให้กระทำการแทนมาคักดวงผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ดังนั้นความขัดแย้งของผลประโยชน์ (Conflict of interest) ระหว่างตัวการและตัวแทนจึงเกิดขึ้น

อย่างไรก็ตามความขัดแย้งของผลประโยชน์ก็สามารถเกิดขึ้นได้ในลักษณะอื่น ได้แก่ โครงสร้างผู้ถือหุ้นที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น กิจการที่มีลักษณะโครงสร้างผู้ถือหุ้นแบบกระจายตัวมักประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักลงทุนภายนอกกับผู้บริหาร โดย Berle and Means (1932 อ้างถึงใน นิพนธ์ โพธิ์วิจิตร, 2555) ในทางตรงข้าม กิจการที่มีลักษณะโครงสร้างผู้ถือหุ้น

แบบกระจุกตัวจะประสบปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักลงทุนภายนอกกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ที่มีอำนาจควบคุมกิจการ (Shleifer and Vishny, 1997 อ้างถึงใน นิพัทธ์ โพธิ์วิจิตร, 2555)

3. ต้นทุนจากการใช้ตัวแทน (Agency cost) โดย Jensen and Meckling (1976) กล่าวว่า ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ (Conflict of interest) สามารถลดลงได้ด้วยการใช้กลไกที่สำคัญ 2 ประการ

3.1 กลไกการสอดส่องดูแล (Monitoring mechanisms) เป็นกลไกตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสังเกตวัดและประเมินผล และควบคุมพฤติกรรมกรรมการบริหารจัดการของตัวแทนเพื่อให้มั่นใจว่าการใช้อำนาจตัดสินใจของตัวแทนสอดคล้องกับสิ่งที่ได้ระบุในสัญญา

3.2 กลไกการรักษาสัญญา (Bonding mechanisms) เป็นการจูงใจให้ตัวแทนตัดสินใจใดๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายกำไรในอนาคตเข้ามาบันทึกเป็นปัจจุบัน เช่น การทำสัญญาเงินกู้ ผู้ให้กู้จะกำหนดเงื่อนไขสำคัญไว้หลายประการให้ฝ่ายผู้กู้ต้องรักษาและปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้กู้สามารถชำระเงินกู้และดอกเบี้ยได้เมื่อครบกำหนดตามสัญญา โดยเงื่อนไขที่สำคัญได้แก่ 1. การจ่ายปันผลและการซื้อหุ้นคืน 2. การดำรงเงินทุนหมุนเวียน 3. ข้อจำกัดในการทำธุรกรรมการควบกิจการ 4. ข้อจำกัดในการลงทุนในกิจการอื่น 5. ข้อจำกัดในการจัดการสินทรัพย์ 6. ข้อจำกัดในการก่อหนี้เพิ่ม

โดยกลไกทั้งสองก่อให้เกิดต้นทุนตัวแทน นอกจากนั้น ปัญหาตัวแทนยังก่อให้เกิดต้นทุนจากปัญหาจากตัวแทนที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข (Residual loss) เนื่องจากกลไกทั้งสองไม่สามารถลดความขัดแย้งของผลประโยชน์ลงได้ทั้งหมดจึงกลายเป็นความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (Residual risk) ตามแนวคิดของทฤษฎีตัวแทนที่ระบุว่า ตัวแทนมอบอำนาจให้ตัวการกระทำการ โดยมีกระบวนการของสัญญามาใช้ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานของตัวแทน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์กิจการมักกำหนดจำนวนเงินทางบัญชีไว้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา เพื่อให้กิจการสามารถลดต้นทุนจากการใช้ตัวแทนลงได้ สาเหตุดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้ผู้บริหารเกิดแรงจูงใจที่จะเลือกใช้วิธีการบัญชีมาใช้เพื่อให้สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง

ทฤษฎีตัวแทนสามารถอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดแรงจูงใจในการจัดการกำไรได้ เนื่องจากตัวการมีความคาดหวังต่อผลการปฏิบัติงานของตัวแทน โดยตัวแทนต้องจัดทำรายงานแสดงถึงผลการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งตัวแทนจะได้ค่าตอบแทนในการบริหารงานในรูปของเงินเดือนหรือโบนัส จึงอาจเกิดการเห็นแก่ผลประโยชน์ของตนเองขึ้น ดังนั้น หากผลการดำเนินงานของบริษัทไม่เป็นไปตามที่ตัวการคาดหวังและ โบนัสของตัวแทนขึ้นอยู่กับระดับกำไรจากผลการดำเนินงานของบริษัท ก็จะทำให้ตัวแทนมีแรงจูงใจในการจัดการกำไร โดยปรับแต่งงบการเงินให้มีผลกำไรเพิ่มขึ้น ซึ่งแรงจูงใจที่ผู้บริหารเลือกใช้วิธีการบัญชีในการจัดทำข้อมูลทางบัญชียุคนี้

สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์ (Positive accounting theory) ตามที่จะกล่าวต่อไป

ทฤษฎีการบัญชีผลประโยชน์

Watts and Zimmerman (1986) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการเช่นผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ตลาดทุน และรัฐบาล เป็นต้น ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในการเลือกใช้วิธีการบัญชีของกิจการ ผู้บริหารควรจะตัดสินใจเลือกใช้วิธีการบัญชีที่สังเกตเห็นผลว่าสามารถก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเอง Watts and Zimmerman (1986) ได้แสดงความเห็นว่าตามกลไกการรักษาสัญญา มักกำหนดจำนวนเงินทางบัญชีไว้เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกำกับดูแลและตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั่วโลกที่เป็นที่ใช่เป็นเครื่องมือตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของตัวแทน เช่น การใช้แผนการจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบโบนัสแก่ผู้บริหาร การมีข้อกำหนดต่างๆ ระบุไว้ในสัญญาเงินกู้ (Healy and Wahlen, 1999) ดังนั้นตามทฤษฎีตัวแทนที่ระบุว่า ตัวการคาดหวังว่าตัวแทนจะใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายสร้างผลประโยชน์หรือความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่กิจการและยังมีเงื่อนไขของกลไกการรักษาสัญญาที่กำหนดจำนวนเงินทางบัญชี และยังมีผลตอบแทนในรูปแบบของโบนัส จึงเป็นแรงจูงใจสำคัญให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่มีความหลากหลายมาจัดทำข้อมูลทางบัญชีเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด สำหรับแนวคิดดังกล่าวได้จำแนกออกเป็น 3 สมมติฐานดังนี้

1. สมมติฐานเรื่องการให้ผลตอบแทน (The bonus plan hypothesis) หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับการให้ผลตอบแทนพิเศษ (Bonus plan) กับผู้บริหารในกรณีที่ผู้บริหารมีความสามารถบริหารงานให้เป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพโดยส่วนใหญ่จะวัดจากกำไรเป็นเกณฑ์อ้างอิงที่ได้มีการระบุไว้ในสัญญาผลตอบแทนที่ได้ทำไว้กับผู้บริหาร ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดผู้บริหารอาจมีแนวโน้มที่จะรับนโยบายที่หละหลวมมาใช้เพื่อสร้างผลตอบแทนให้กับตัวเองและพวกพ้อง

2. สมมติฐานเรื่องข้อตกลงในสัญญาหนี้ (The debt covenant hypothesis) หมายถึง ผู้เป็นเจ้าของและผู้ถือหุ้นย่อมต้องการให้กิจการให้ความเชื่อมั่นว่าจะสามารถจ่ายชำระหนี้คืนและดอกเบี้ยตามที่ได้ตกลงกันไว้ในอนาคต ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงในเรื่องการผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้ต้องกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ในเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้ขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อบังคับกิจการข้อกำหนดต่างๆ นี้ส่วนใหญ่มักเป็นจำนวนเงินและอัตราส่วนทางการเงินของกิจการ นอกจากนี้เงื่อนไขในสัญญาเงินกู้มักถูกกำหนดให้กิจการจำเป็นต้องรักษาระดับของอัตราส่วนทุนหมุนเวียน

อัตราความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย และอื่นๆ ให้อยู่ในระดับที่เจ้าหนี้สามารถยอมรับได้ หากกิจการมีอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนทุนสูงหรือใกล้ละเมิดเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้ ผู้บริหารมักเลือกวิธีการทางบัญชีเพื่อช่วยลดโอกาสในการฝ่าฝืนเงื่อนไขในสัญญาเงินกู้ นั่น แต่ถ้ากิจการละเมิดข้อตกลงในสัญญาอาจถูกเจ้าหนี้เข้าแทรกแซงการบริหารงานหรือพิจารณาเงื่อนไขในการอนุมัติปล่อยกู้ใหม่ซึ่งอาจทำให้ต้นทุนของกิจการเพิ่มสูงขึ้น

3. สมมติฐานเรื่องต้นทุนทางการเมือง (The political cost hypothesis) หมายถึง เมื่อทางการเมืองเชื่อว่ากิจการใดกำลังเอาเปรียบผู้ซึ่งบการเงินและสร้างผลการดำเนินงานที่เป็นเท็จ ภาครัฐจะต้องเข้าตรวจสอบว่ากำไรดังกล่าวนั้นสูงเกินจริงหรือไม่ อาจเป็นการสร้างแรงกดดันให้ผู้บริหารใช้วิธีการทางบัญชีปรับลดราคาสินค้าลงเพื่อให้กำไรที่แสดงไม่สูงเกินไปเป็นการเบี่ยงเบนภาครัฐไม่ให้สนใจเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงทางด้านการเมือง นอกจากกำไรที่แสดงจะลดลงแล้ว กิจการยังสามารถลดการเสียภาษีลงได้ด้วย

จากทฤษฎีข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งในการอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดแรงจูงใจผู้บริหารในการจัดการกำไร นอกจากนี้ยังมีอีกหลายปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจจนทำให้เกิดการจัดการกำไรดังกล่าว

แนวคิดภาษีเงินได้รอดัดบัญชีและมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้รายการภาษีเงินได้รอดัดบัญชี เกิดขึ้นมาจากช่องว่างระหว่างเกณฑ์การวัดมูลค่าทางบัญชีและเกณฑ์การวัดมูลค่าทางภาษีอากร ซึ่งมีแนวคิดที่ไม่เหมือนกัน โดยมูลค่าของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ในงบกำไรขาดทุนนั้น เป็นมูลค่าของค่าใช้จ่ายที่ถูกประมาณอย่างคร่าวๆ จากการคำนวณผลกำไรทางบัญชีกับอัตราภาษี ซึ่งเมื่อมีการคำนวณภาษีเงินได้เพื่อการชำระภาษีเงินได้นั้น พบว่าต้องคำนวณฐานภาษีเพื่อการชำระค่าภาษีขึ้นใหม่ตามข้อบังคับของหน่วยงานจัดเก็บภาษีอากร และบ่อยครั้งที่พบว่ามูลค่าที่เกิดขึ้นนั้น ไม่เท่ากับค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ในงบกำไรขาดทุนของกิจการ ดังนั้นในช่วงปี พ.ศ. 2530 FASB จึงเริ่มมีแนวคิดที่จะจำแนกความแตกต่างกันอย่างเป็นสาระสำคัญของค่าใช้จ่ายนี้เป็นรายการรอดัดบัญชี โดยต่อมาได้ออก APB No.11 ซึ่งเป็นแนวคิดเริ่มต้นของการคำนวณมูลค่าภาษีเงินได้รอดัดบัญชีตามแนวคิดงบกำไรขาดทุน (Income Statement Approach) โดยสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอดัดบัญชีและหนี้สินภาษีเงินได้รอดัดบัญชี จะเกิดขึ้นจากความแตกต่างของภาระภาษีที่จ่ายชำระจริงกับค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ที่คำนวณอยู่ในงบกำไรขาดทุน โดยที่สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอดัดบัญชีจะเกิดขึ้นเมื่อค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ในงบกำไรขาดทุนสูงกว่าภาระภาษีที่ต้องจ่ายชำระจริง ในทางตรงกันข้ามเมื่อภาระภาษีที่ต้องจ่ายชำระจริงนั้นสูงกว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้จะเกิดเป็นหนี้สินภาษีเงินได้รอดัดบัญชี และในขณะเดียวกันมาตรฐานการ

บัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ (IAS No.12) ได้ถูกประกาศใช้ โดยใช้หลักการอ้างอิงตาม APB No.11 เป็นแบบแผน

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2538 ได้เกิดแนวคิดที่จะวัดมูลค่าของส่วนต่างของเกณฑ์ทางภาษีอากร และเกณฑ์ทางบัญชี ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มที่เกิดจากผลต่างชั่วคราว (Temporary Difference) และ (2) กลุ่มที่เกิดจากผลต่างถาวร (Permanent Difference) โดยมี SFAS No.109 เป็นรากฐานของแนวคิดและการนำเสนอรายการ ซึ่งเรียกวิธีการคำนวณภาษีเงินได้รอตัดบัญชีจากมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวว่า วิธีเชิงสมดุล (Balance Sheet Approach) และเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย แต่มีข้อเสียคือ วิธีการคำนวณภาษีเงินได้รอตัดบัญชีที่ซับซ้อน และยุ่งยากพอสมควร เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงนักวิชาการหลายท่านได้สนับสนุนแนวคิดการวัดมูลค่าของภาษีเงินได้ตามวิธีเชิงสมดุล ดังนั้นมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ (IAS No.12) จึงได้รับการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งในปี พ.ศ. 2539 โดยอ้างอิงจากแนวคิดของ SFAS No.109 ซึ่งต่อมากลายเป็นมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ ปรับปรุงปี พ.ศ. 2539 (IAS No.12 (Revised 1996)) โดยตามแนวคิดของความแตกต่างนี้ทำให้นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับผลต่างชั่วคราวและผลต่างถาวร ไว้มากมายเพื่อเป็นแนวคิดในการคำนวณภาษีเงินได้รอตัดบัญชี

Revsine, Collins and Johnson (2001) เป็นกลุ่มนักวิชาการที่ให้คำนิยามของความแตกต่าง ซึ่งเป็นผลมาจากการรายงานกำไร ในงบการเงินสำหรับผู้ให้ภายนอก กับการรายงานกำไรทางภาษี เพื่อจ่ายชำระภาษีตามพื้นฐานของกฎหมายภาษีอากร ไว้ด้วยกัน 2 ลักษณะ ได้แก่

(1) ความแตกต่างชั่วคราว หรือความแตกต่างของช่วงเวลา จะเกิดขึ้นเมื่อมีรายได้ หรือค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นในงวดปัจจุบันแต่มีผลกระทบต่อกำไรทางภาษีในงวดอื่น ถ้าหากผลต่างชั่วคราวนี้ทำให้กำไรทางภาษีสูงขึ้นกว่ากำไรทางบัญชีในงวดอนาคตอันใกล้ โดยให้รับรู้เป็นหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี และในทางตรงกันข้ามถ้าผลต่างชั่วคราวทำให้กำไรทางภาษิต่ำกว่ากำไรทางบัญชีให้รับรู้เป็นสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี และ

(2) ความแตกต่างถาวร ซึ่งผลต่างถาวรระหว่างกำไรทางภาษีและกำไรทางบัญชี เกิดจาก 2 สาเหตุสำคัญ ดังนี้

(2.1) รายการบางรายการที่มีผลกระทบต่อรายการทางบัญชีแต่ไม่มีฐานภาษี หรือไม่มีผลกระทบทางภาษีแก่กิจการ และ

(2.2) รายการบางรายการที่มีผลกระทบโดยตรงต่อภาษีแต่ไม่มีผลกระทบต่อรายการทางบัญชี

เนื่องจากรายการผลต่างถาวรนี้ถูกรับรู้เพียงฐานใดฐานหนึ่งเท่านั้นและรายการนั้นจะเป็น เช่นนั้นไปตลอด จากสาเหตุของกฎระเบียบข้อบังคับที่ถูกกำหนดใช้เฉพาะเรื่องของกฎหมายภาษีอากร จึงไม่ทำให้เกิดความแตกต่างของกำไรทางภาษีและกำไรทางบัญชีในระหว่างงวดบัญชีใดๆ ดังนั้น ผลต่างถาวรจึงไม่มีผลกระทบต่อทั้งสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอตัดบัญชี และหนี้สินภาษีเงินได้รอตัดบัญชี

Skousen, Stice and Stice (2002) กล่าวว่าความแตกต่างของมาตรฐานการบัญชีและกฎหมายภาษีอากรสามารถแยกได้เป็น 2 จำพวก ได้แก่ ผลต่างถาวร (Permanent Difference) ซึ่งเกิดจากข้อบังคับพิเศษตามกฎหมายที่ห้ามการรับรู้รายได้ หรือค่าใช้จ่ายบางกรณี โดยจะนำไปสู่การคำนวณกำไรสุทธิทางภาษี และผลต่างชั่วคราว (Temporary Difference) ที่เกิดจากการรับรู้รายการต่างหลักเกณฑ์ในช่วงเวลาที่ไม่เท่ากัน หรือ รายการบางรายการมีแนวคิดทางการบัญชีให้รับรู้ได้ทันที แต่สำหรับหลักการทางภาษีให้รับรู้ในงวดที่เกิดการชำระเงินเท่านั้น ทำให้รายการดังกล่าวเกิดผลกระทบทั้งในกำไรทางบัญชีและกำไรทางภาษี

White, Sondhi and Fried (2003) ระบุว่าผลต่างที่เกิดขึ้นจากภาษีเงินได้ค้างจ่ายตามแนวคิดทางบัญชีในงบการเงิน และค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคลที่คิดตามหลักเกณฑ์ทางภาษีอากรเป็นผลมาจาก 2 เหตุผล ดังนี้

- (1) ความแตกต่างระหว่างเกณฑ์คงค้างทางการบัญชีกับเกณฑ์สิทธิทางภาษีอากร และ
- (2) ความแตกต่างระหว่างผลของการประมาณการเพื่อการปรับมูลค่า ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เป็นต้น

สำหรับรายการภาษีเงินได้รอตัดบัญชีในประเทศไทยนั้น ได้มีการเริ่มรับเอาแนวความคิดเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมาใช้ในช่วงปี พ.ศ. 2540 เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจจากการลดค่าเงินบาท บริษัทในประเทศไทยขณะนั้นได้นำร่างแถลงการณ์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 18 เรื่องการบัญชีภาษีเงินได้ ซึ่งออกโดยสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยมาเป็นแนวทางในการถือปฏิบัติ แต่ร่างมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวมีหลักการที่ขัดแย้งอยู่ค่อนข้างมากกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ (IAS No.12) ต่อมาในปี พ.ศ. 2548 สภาวิชาชีพบัญชีโดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี ได้ออกร่างมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 56 เรื่อง ภาษีเงินได้ โดยปรับปรุงให้เป็นเกณฑ์เดียวกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ ปรับปรุงปี พ.ศ. 2539 (IAS No.12 (Revised 1996)) โดยมาตรฐานการบัญชีดังกล่าวระบุให้บังคับใช้สำหรับงบการเงินที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นไป

แต่อย่างไรก็ตามได้มีการชะลอและเลื่อนบังคับใช้มาหลายครั้งเนื่องจากติดปัญหาหลายประการในการนำมาใช้ปฏิบัติ เป็นผลทำให้บริษัทในประเทศไทยนำมาตราฐานการบัญชีดังกล่าวมาปรับใช้ในงบการเงินน้อยมากเนื่องจากไม่มีการบังคับใช้แต่อย่างไร จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2553 นี้ด้วยสภาวิชาชีพบัญชีต้องการให้มาตรฐานการบัญชีไทยใช้เกณฑ์เดียวกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศทั้งหมด เพื่อทำให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับต่อนานาชาติมากขึ้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2553 สภาวิชาชีพบัญชีได้ออกประกาศบังคับใช้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้ โดยเป็นการปรับปรุงให้เป็นเกณฑ์เดียวกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 12 ปรับปรุงปี พ.ศ. 2552 (IAS No.12 (Bound Volume 2009)) แต่ให้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป และเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำเอาหลักการทางภาษีเงินได้รอดัดบัญชี จัดทำและนำเสนองบการเงินที่มีรายการภาษีเงินได้รอดัดบัญชีได้อย่างราบรื่น และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยในประเทศไทย มีนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการของภาษีเงินได้รอดัดบัญชี ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

การคำนวณและบันทึกบัญชีภาษีเงินได้ของกิจการนั้นมี 2 วิธี ดังนี้

(1) วิธีภาษีเงินได้ค้างจ่าย (Tax Payable Method)

เป็นวิธีการบันทึกค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายและที่ได้ตั้งค้างจ่ายไว้สำหรับงวด และเป็นวิธีที่นักบัญชีคุ้นเคยเป็นอย่างดีและถือปฏิบัติมาช้านาน กล่าวคือกิจการต้องรับรู้ภาษีเงินได้งวดปัจจุบันที่เกิดขึ้นจากกำไรหรือขาดทุนทางภาษีในงวดปัจจุบันเป็นหนี้สินเท่ากับจำนวนที่กิจการยังไม่ได้จ่ายกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กิจการจะบันทึกค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายและที่ได้ตั้งค้างจ่ายไว้สำหรับงวด ซึ่งส่งผลให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ตามที่แสดงในงบกำไรขาดทุนมีจำนวนเท่ากับภาษีเงินได้ตามแบบ ภ.ง.ด. 50

ข้อเสียของวิธีภาษีเงินได้ค้างจ่าย คือ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ในงบกำไรขาดทุนไม่ได้สะท้อนค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ที่ควรจะเป็นสำหรับงวด เนื่องจากไม่ได้คำนวณจากยอดกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งจะส่งผลให้รายการสินทรัพย์และหนี้สินไม่ได้ถูกแสดงในงบแสดงฐานะการเงินอย่างครบถ้วน ตามนิยามและเกณฑ์การรับรู้รายการของรายการสินทรัพย์และหนี้สินที่กำหนดไว้ (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2548)

(2) วิธีภาษีเงินได้รอดัดบัญชี (Deferred Tax Method)

เป็นการพิจารณาจากรายการในงบแสดงฐานะการเงิน (Balance Sheet Liability Method) วิธีนี้จะบันทึกปรับค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ตามจำนวนที่จ่ายและที่ได้ตั้งค้างจ่ายไว้สำหรับงวด ด้วยผลกระทบทางภาษีที่เกิดจากผลแตกต่างชั่วคราวระหว่างมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินของรายการในงบแสดงฐานะการเงิน กับฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินที่เกี่ยวข้องซึ่งบันทึกไว้

เป็นภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีทั้งทางด้านสินทรัพย์และหนี้สิน โดยในการคำนวณผลแตกต่างชั่วคราวนี้จะคำนวณตามอัตราภาษีที่คาดว่าสินทรัพย์และหนี้สินนั้นจะใช้ประโยชน์หรือต้องมีการจ่ายชำระ จากวิธีการดังกล่าวจะมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ในงบกำไรขาดทุนเท่ากับภาษีเงินได้ตามแบบ ภ.ง.ด. 50 ปรับด้วยรายการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของสินทรัพย์หรือหนี้สินภาษีเงินได้รื้อการบัญชี (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2548)

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2548) ได้กล่าวถึงการพิจารณาว่าผลแตกต่างระหว่างราคาตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินของรายการในงบดุลกับฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินก่อให้เกิดสินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี ด้วยแนวคิดดังนี้

(1) เมื่อเกิดผลต่างซึ่งราคาตามบัญชีของสินทรัพย์สูงกว่าฐานภาษีของสินทรัพย์ และราคาตามบัญชีของหนี้สินต่ำกว่าฐานภาษีของหนี้สิน ให้นำผลต่างที่คำนวณได้คูณด้วยอัตราภาษีเงินได้ จะเกิดหนี้สินภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี และ

(2) เมื่อเกิดผลต่างซึ่งราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ต่ำกว่าฐานภาษีของสินทรัพย์ และราคาตามบัญชีของหนี้สินสูงกว่าฐานภาษีของหนี้สิน ให้นำผลต่างที่คำนวณได้คูณด้วยอัตราภาษีเงินได้ จะเกิดสินทรัพย์ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี

โดยสินทรัพย์และหนี้สินที่เกิดขึ้นนี้ ให้รับรู้เป็นสินทรัพย์และหนี้สินตามหลักการรับรู้รายการของสินทรัพย์และหนี้สินตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน นอกจากรายการสินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีที่ได้เสนอแนวคิดไว้แล้วนั้น รายการที่เพิ่มขึ้นและลดลงของสินทรัพย์ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี และหนี้สินภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีให้รับรู้ไปยังส่วนของเจ้าของ

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่อง ภาษีเงินได้

มาตรฐานฉบับนี้เป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 (IAS 12 : Income Taxes (Bound volume 2020 Consolidated without early application)) ซึ่งมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไปโดยมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติทางบัญชีสำหรับภาษีเงินได้ประเด็นหลักของการบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้อยู่ที่การรับรู้ผลกระทบทางภาษีทั้งในงวดปัจจุบันและอนาคตจากการได้รับประโยชน์ในอนาคตซึ่งมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และการจ่ายชำระในอนาคตซึ่งมูลค่าตามบัญชีของหนี้สินที่รับรู้ในงบแสดงฐานะการเงินของกิจการและรายการและเหตุการณ์อื่นของงวดปัจจุบันที่รับรู้ในงบการเงินของกิจการและมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ให้ความสำคัญ

กับผลแตกต่างชั่วคราวซึ่งเป็นผลแตกต่างระหว่างมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินที่แสดง
ในงบแสดงฐานะการเงินกับฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินนั้น โดยผลแตกต่างชั่วคราวอาจ
จัดเป็นประเภทใดประเภทหนึ่งได้ดังนี้

1. ผลแตกต่างชั่วคราวที่ต้องเสียภาษี หมายถึง ผลแตกต่างชั่วคราวที่กิจการต้องนำไป
รวมเป็นรายได้ในการคำนวณกำไร (ขาดทุน) ทางภาษีสำหรับงวดอนาคตเมื่อกิจการได้รับ
ประโยชน์จากมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์หรือจ่ายชำระมูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน

2. ผลแตกต่างชั่วคราวที่ใช้หักภาษี หมายถึง ผลแตกต่างชั่วคราวที่กิจการสามารถ
นำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไร (ขาดทุน) ทางภาษีสำหรับงวดอนาคตเมื่อกิจการ
ได้รับประโยชน์จากมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์หรือจ่ายชำระมูลค่าตามบัญชีของหนี้สิน

การรับรู้และการวัดมูลค่าหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีและสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอ
การตัดบัญชีโดยขั้นตอนการรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีและสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการ
ตัดบัญชีประกอบด้วย

1. พิจารณามูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละรายการตามหลักการบัญชี
ซึ่งบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต้องปรับปรุงมูลค่าตามบัญชีของ
สินทรัพย์และหนี้สินให้เป็นไปตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทยเพื่อพิจารณา
ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี
2. พิจารณาฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละรายการที่รับรู้ตามหลักการกฎเกณฑ์
และนโยบายทางภาษีอากรที่ถือปฏิบัติอยู่ให้เป็นไปตามประมวลรัษฎากร
3. เปรียบเทียบมูลค่าตามบัญชีของสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละรายการตามข้อ 1 และ
ฐานภาษีของสินทรัพย์และหนี้สินแต่ละรายการตามข้อ 2 ความแตกต่างดังกล่าวเรียกว่าผลแตกต่าง
4. พิจารณาผลแตกต่างที่เกิดขึ้นตามข้อ 3 ว่าเป็นผลแตกต่างชั่วคราวหรือผลแตกต่าง
ถาวรโดยพิจารณาว่าหากผลแตกต่างนั้นมีการกลับรายการในอนาคตซึ่งมีผลกระทบต่อค่าใช้จ่าย
หรือรายได้ภาษีเงินได้ในอนาคตนั้นจะเป็นผลแตกต่างชั่วคราวแต่ถ้าไม่มีการกลับรายการจะ
เป็นผลแตกต่างถาวร

ตัวอย่างของผลแตกต่างชั่วคราว

1. รายจ่ายจากการตั้งสำรอง (เช่น ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ, ค่าเผื่อสินค้าเสื่อมสภาพ,
ผลประโยชน์ของพนักงานค้างจ่ายเป็นต้น)
2. สัญญาเช่าทางการเงิน (เงินงวดที่จ่าย, ค่าเสื่อมราคา, ดอกเบี้ยจ่าย)
3. เงินรับล่วงหน้ากรณีถือเป็นรายได้ทางภาษีอากรเมื่อได้รับเงิน

4. กำไร/ขาดทุนที่ยังไม่เกิดจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศที่เกิดจากความแตกต่างของสกุลเงินที่ใช้ในการดำเนินงานกับสกุลเงินที่ใช้ในการนำส่งภาษี

ตัวอย่างของผลแตกต่างถาวร

1. ค่าใช้จ่ายต้องห้ามตามมาตรา 65 ตรีของประมวลรัษฎากร เช่น

- ค่าเช่ารถส่วนที่เกิน 36,000 บาทต่อเดือน
- ค่าเสื่อมราคารถยนต์ส่วนที่เกินจากมูลค่าต้นทุน 1 ล้านบาท
- ค่าเลี้ยงรับรองที่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด
- ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับธุรกิจ (เช่น รายจ่ายส่วนตัว, รายจ่ายที่ไม่มีภาระที่ต้องจ่าย)
- รายจ่ายที่ไม่มีเอกสารหลักฐาน

2. รายได้ที่ได้รับยกเว้น ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

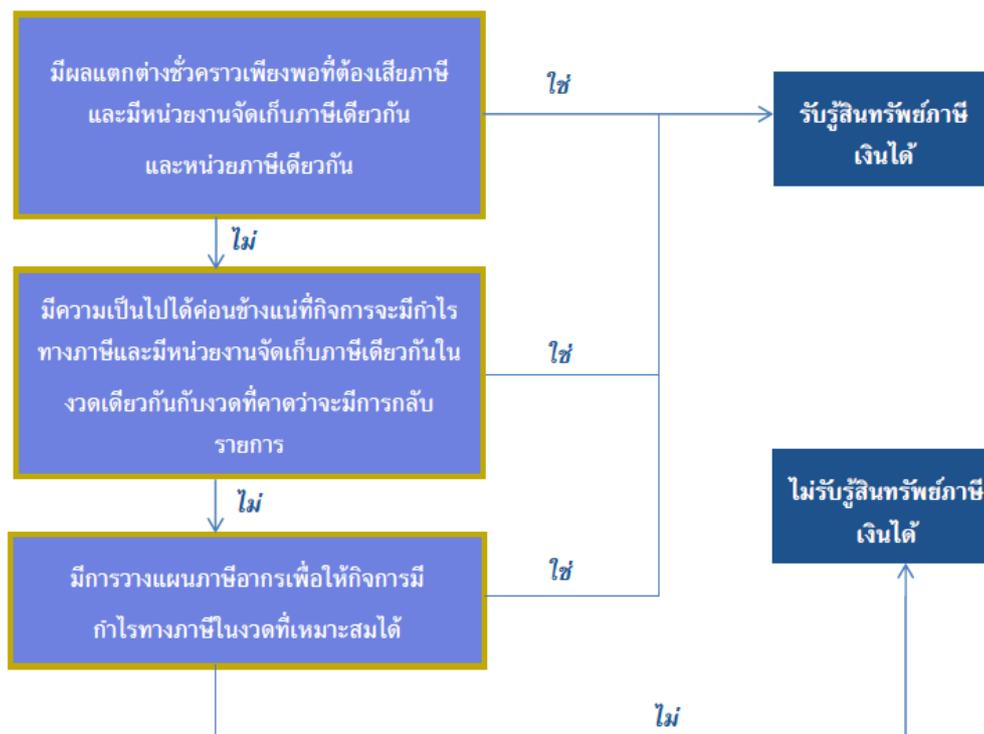
3. ค่าใช้จ่ายทางภาษี (เช่น ภาษีเงินได้นิติบุคคล, ค่าปรับทางภาษีอากร)

5. รับรู้สินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจากเฉพาะผลแตกต่างชั่วคราว

โดยใช้อัตราภาษีสำหรับงวดที่กิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีหรือในงวดที่กิจการคาดว่าจะจ่ายชำระหนี้สินภาษีโดยใช้อัตราภาษี (และกฎหมายภาษีอากร) ที่มีผลบังคับใช้หรือที่คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ภายในสิ้นรอบระยะเวลาที่รายงาน หากกิจการต้องเสียภาษีในอัตราภาษีที่แตกต่างกันสำหรับกำไรในแต่ละระดับกิจการต้องวัดมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีโดยใช้อัตราภาษีเฉลี่ยที่คาดว่าจะต้องใช้งบกำไร (ขาดทุน) ทางภาษีในงวดที่กิจการคาดว่าจะมีการกลับรายการของผลแตกต่างชั่วคราว

เกณฑ์การพิจารณาสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Deferred Tax Asset “DTA”)

กิจการต้องรับรู้สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสำหรับผลแตกต่างชั่วคราวที่ใช้หักภาษีทุกรายการ โดยให้รับรู้เท่ากับจำนวนที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะมีกำไรทางภาษีในอนาคตเพียงพอต่อการนำผลแตกต่างชั่วคราวนั้นมาใช้ประโยชน์ซึ่งกิจการต้องพิจารณาทั้งเงื่อนไขในด้านระยะเวลาของการกลับรายการของผลแตกต่างและกำไรทางภาษีที่จะเกิดขึ้น โดยสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

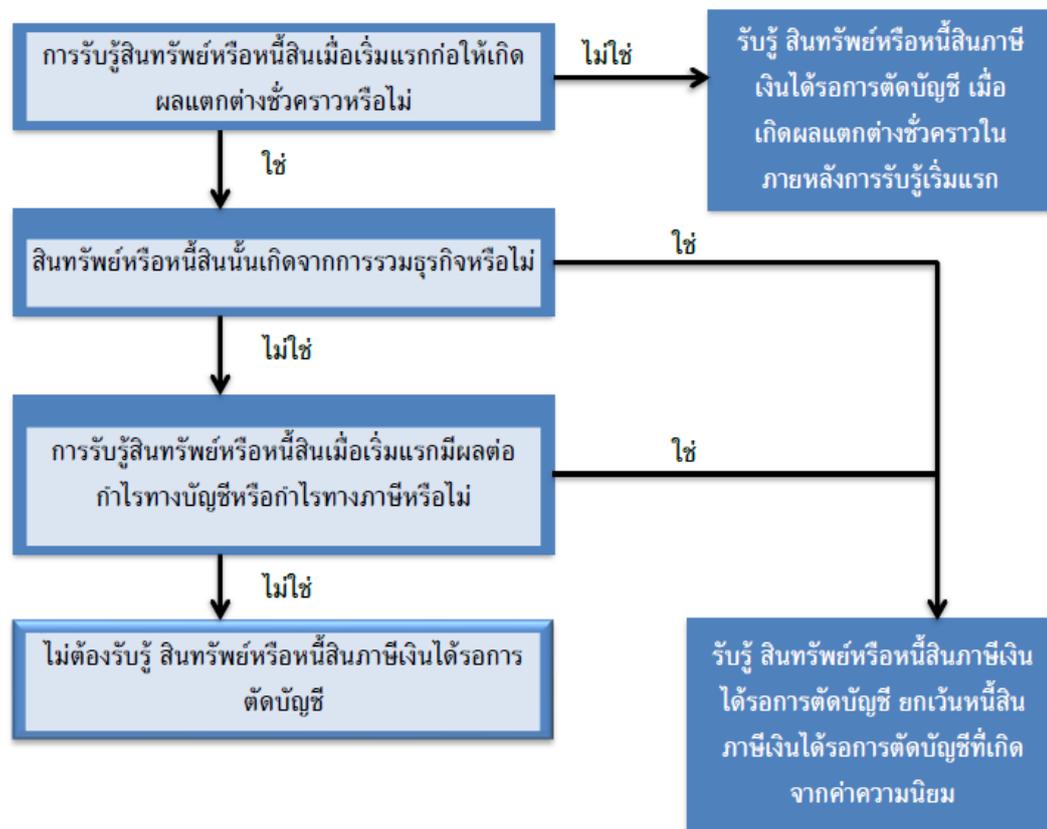

ภาพที่ 2 ผังเกณฑ์การพิจารณาสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี
ที่มา : สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2563)

เกณฑ์การพิจารณาหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Deferred Tax Liability “DTL”) กิจการต้องรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีซึ่งเกิดจากผลแตกต่างชั่วคราวที่ต้องเสียภาษีทุกรายการยกเว้นรายการดังต่อไปนี้

1. ต้องไม่รับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจากค่าความนิยมนี้อาจมาจากค่าความนิยมเป็นเพียงมูลค่าคงเหลือ (จากผลต่างของต้นทุนการซื้อกับมูลค่ายุติธรรมของสิ่งที่ซื้อ) และหากมีการรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจะทำให้มูลค่าตามบัญชีของค่าความนิยมเพิ่มขึ้น

2. ต้องไม่รับรู้สินทรัพย์หรือหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเมื่อเริ่มแรก ยกเว้นการรับรู้เริ่มแรกจากการรวมธุรกิจได้แก่การรับรู้สินทรัพย์และหนี้สินโดยใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair value uplift) หรือการรับรู้สินทรัพย์หรือหนี้สินที่ระบุได้ เช่น สินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เกิดจากการรวมธุรกิจหรือหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นจากการรวมธุรกิจเป็นต้น

ภาพที่ 3 ผังเกณฑ์การพิจารณาหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี
ที่มา : สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2563)

การรับรู้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในงบการเงินกำหนดให้รับรู้รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในกำไรหรือขาดทุนในรายการค่าใช้จ่าย (รายได้) ภาษีเงินได้ยกเว้นภาษีเงินได้ที่เกิดจากรายการที่รับรู้ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นหรือรายการที่บันทึกโดยตรงไปยังส่วนของผู้ถือหุ้นให้รับรู้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในรายการกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นหรือรายการส่วนของผู้ถือหุ้นนี้ๆ ตัวอย่างการรับรู้รายการที่ไม่ผ่านกำไรหรือขาดทุนได้แก่

1. ส่วนเกินทุนจากการตีราคาใหม่ของที่ดินอาคารและอุปกรณ์
2. กำไรหรือขาดทุนจากการวัดมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์เพื่อขาย
3. กำไรหรือขาดทุนจากการคำนวณตามหลักคณิตศาสตร์ประกันภัยของผลประโยชน์

หลังจากออกจากงาน (ประเภทโครงการผลประโยชน์) ที่รับรู้เข้ากำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่น

4. การปรับปรุงยอดยกมาของกำไรสะสมซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการบัญชีที่ต้องปรับงบการเงินย้อนหลังหรือการแก้ไขข้อผิดพลาด

การรับรู้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในงบการเงินรวม โดยกำหนดให้การพิจารณารับรู้ ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจะพิจารณาจากการรับรู้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในแต่ละกิจการใน กลุ่มบริษัทก่อนและพิจารณาปรับปรุงมูลค่าตามบัญชีที่เปลี่ยนแปลงไปจากการจัดท่างบการเงิน รวมซึ่งฐานภาษีนั้นจะไม่เปลี่ยนแปลงในระดับงบการเงินรวม

โดยบริษัทต้องแสดงสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีและหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัด บัญชีเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนและหนี้สินไม่หมุนเวียนและต้องเปิดเผยส่วนประกอบที่สำคัญของ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้หรือรายได้ภาษีเงินได้แยกกัน

1. ค่าใช้จ่าย (หรือรายได้) ภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบัน
2. รายการปรับปรุงภาษีเงินได้ของงวดก่อนที่รับรู้ในงวดปัจจุบัน
3. ค่าใช้จ่าย (หรือรายได้) ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของผลแตกต่างชั่วคราวที่เกิดขึ้นหรือที่ กลับรายการ
4. ค่าใช้จ่าย (หรือรายได้) ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอัตรา ภาษีหรือการจัดเก็บภาษีตามกฎหมายภาษีอากรใหม่
5. จำนวนผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากขาดทุนทางภาษีเครดิตภาษีหรือผลแตกต่าง ชั่วคราวที่ยังไม่ได้บันทึกในงวดก่อนแต่กิจการนำมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบัน
6. จำนวนผลประโยชน์จากขาดทุนทางภาษีเครดิตภาษีหรือผลแตกต่างชั่วคราวที่ยังไม่ได้ บันทึกในงวดก่อนแต่กิจการนำมาใช้เพื่อลดค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี
7. จำนวนรวมของภาษีเงินได้ของงวดปัจจุบันและภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่เกี่ยวข้องกับ รายการที่บันทึกโดยตรงไปยังส่วนของผู้ถือหุ้น

แนวคิดการจัดการกำไรและรายการคงค้าง

การจัดการกำไรหรือการตกแต่งกำไรเกิดขึ้นจากความไม่สมดุลของลักษณะเชิงคุณภาพของ งบการเงินระหว่างความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ซึ่ง หลักความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจต้องการนำเสนอข้อมูลที่จะช่วยให้ผู้ใช้รายงานทางการเงิน สามารถประเมินเหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบันและอนาคตของบริษัทได้ เช่น การบันทึกบัญชีประมาณ การหนี้สินผลประโยชน์ของพนักงานภายหลังการเลิกจ้างหรือเกษียณอายุจำนวน โดยฝ่ายบริหาร ของบริษัทจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่วนหลักความเชื่อถือ ได้ต้องการนำเสนอข้อมูลซึ่งปราศจากความผิดพลาดอย่างมีสาระสำคัญและความลำเอียง เช่น กระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันคุณสมบัติทั้งสองด้านมีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นไม่พร้อมกัน

หากเน้นหลักความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจการนำเสนอข้อมูลจะต้องใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหารทำให้งบการเงินสูญเสียความเชื่อถือได้ ในทางกลับกันหากเน้นหลักความเชื่อถือได้ต้องการนำเสนอข้อมูลที่มีความถูกต้องแต่การรายงานข้อมูลล่าช้าทำให้สูญเสียความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ดังนั้นความสมดุลระหว่างความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปอนุญาตให้ฝ่ายบริหารสามารถใช้ดุลพินิจเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพบางอย่างในการเลือกวิธีการรายงานวิธีการประมาณค่าและการเปิดเผยข้อมูลให้เหมาะสมตามเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ แต่ฝ่ายบริหารกลับใช้ดุลพินิจในทางไม่ถูกต้องทำให้รายงานทางการเงินสูญเสียความเชื่อถือได้การฉวยโอกาสดังกล่าวเรียกว่าการจัดการกำไร นอกจากนี้ระดับการใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหารในปัจจุบันเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมาตรฐานการรายงานทางการเงินก้าวเข้าใกล้การบัญชีตามมูลค่ายุติธรรมอย่างเต็มรูปแบบมูลค่ายุติธรรมจะทำให้รายงานทางการเงินมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ แต่การประมาณค่ามูลค่ายุติธรรมจะต้องอาศัยดุลพินิจของฝ่ายบริหารอาจเป็นสาเหตุให้ความเชื่อถือได้ลดลงและเปิดโอกาสให้มีการจัดการกำไรเพิ่มขึ้น

1. ความหมายของการจัดการกำไร

ตามแนวคิดของ Schipper (1989) การจัดการกำไร (Earning Management) หมายถึง การที่ผู้บริหารเข้าแทรกแซงกระบวนการรายงานทางการเงินที่เปิดเผยต่อผู้ใช้งบการเงินด้วยจุดประสงค์บางประการเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Levitt (1998) อดีตประธานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความเห็นไว้ว่าการจัดการกำไร เป็นการปฏิบัติเพื่อให้กำไรที่รายงานต่อตลาดหลักทรัพย์นั้น สะท้อนความต้องการของฝ่ายบริหารมากกว่าอยู่บนพื้นฐานของผลประกอบการทางการเงินของบริษัท

ส่วนแนวคิดของ Mulford and Comiskey (1996) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการกำไรว่าเป็นการปรับแต่งผลการดำเนินงานด้วยความจงใจที่ต้องการให้ผลการดำเนินงานออกมาในทิศทางที่ต้องการด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การเพิ่มกำไรงวดปัจจุบันให้สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีการชะลอค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานออกไป การลดกำไรงวดปัจจุบันลง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Healy and Wahlen (1999) ที่ให้ความเห็นไว้ว่า การจัดการกำไรเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายบริหารใช้ดุลพินิจในการรายงานทางการเงินและในการจัดโครงสร้างรายการทางธุรกิจเพื่อจะปรับเปลี่ยนรายงานทางการเงินให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าใจผิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานเชิงเศรษฐกิจของบริษัท

นอกจากนี้ วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543) ได้ให้ความหมายของการจัดการกำไรว่าเป็นการปรับแต่งกำไรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ความยืดหยุ่นของหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปเพื่อไปสู่เป้าหมายกำไรที่กำหนดไว้ซึ่งเป้าหมายดังกล่าวคืออัตราการเติบโตของกำไรในระยะยาวที่ไม่ใช่ระดับสูงสุดหรือต่ำสุดที่กิจการถือว่าเป็นตัวสะท้อนกระบวนการทางเศรษฐกิจตามปกติ โดย

เป้าหมายดังกล่าวอาจกำหนดจากฝ่ายบริหารตัวเลขพยากรณ์ที่นักวิเคราะห์จัดทำขึ้นหรือจำนวนที่สะท้อนกระแสกำไรที่เกิดเป็นประจำและราบเรียบยิ่งขึ้น และเวอวัน ปรานซ์วิช (2545) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการกำไรไว้ว่าเป็นการตกแต่งผลการดำเนินงานของฝ่ายบริหารซึ่งอาศัยความไม่เท่าเทียมกันของข้อมูล โดยใช้ดุลยพินิจในการจัดทำงบการเงินหรือปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางบัญชีการจัดทำรายงานทางการเงินที่ไม่ชัดเจนและคลุมเครือที่ต้องเสนอแก่บุคคลภายนอกที่ใช้งบการเงินด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เป็นที่ไปตามความต้องการของผู้บริหารและความคาดหวังของนักลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามของ Ayers (1994) ที่นิยามคำว่า การจัดการกำไร คือ เป็นการจงใจจัดโครงสร้างของรายงานทางการเงินหรือกระบวนการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดผลกระทบในกำไรสุทธิ ซึ่งรวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกำไรให้อยู่ในระดับที่ผู้บริหารต้องการ (Income smoothing behavior) และที่สำคัญยังรวมถึงความพยายามในการปรับเปลี่ยนกำไรในรายงานทางการเงินให้เป็นที่ไปตามความต้องการของผู้บริหาร

ความหมายอื่นๆ สามารถสรุปตาม Ronen and Yaari (2008) ซึ่งจัดประเภทความหมายของการจัดการกำไรแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มสีขาว กลุ่มสีเทาและกลุ่มสีดำ โดยกลุ่มสีขาวแสดงถึงการจัดการกำไรมีประโยชน์ช่วยเพิ่มความโปร่งใสแก่รายงานทางการเงิน เช่น มุมมองของข้อมูลข่าวสาร กลุ่มสีเทาแสดงถึงการจัดการกำไรปฏิบัติภายในขอบเขตของหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปอาจเป็นไปได้ทั้งการฉวยโอกาส (เพิ่มอรรถประโยชน์ส่วนตัว) หรือการเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (คุณภาพของรายงานทางการเงินดีขึ้นและนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ) และกลุ่มสีดำแสดงถึงการจัดการกำไรเป็นอันตรายต่อผู้มีส่วนได้เสียเนื่องจากฝ่ายบริหารต้องการบิดเบือนข้อมูลในรายงานทางการเงินและมีเจตนากระทำการทุจริต

จากแนวคิดรวมถึงคำอธิบายข้างต้นผู้วิจัยจึงขอสรุปได้ว่า การจัดการกำไร ก็คือ การที่ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการเลือกใช้นโยบายทางบัญชีสำหรับการบิดเบือนข้อมูลในงบการเงินเพื่อรายงานผลกำไรให้เป็นที่ไปตามที่ผู้บริหารต้องการ ทำให้ข้อมูลในงบการเงินไม่สะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริง อันส่งผลทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดและตัดสินใจผิดพลาดได้

2. รายการคงค้าง

การจัดการกำไรเป็นการใช้ความสามารถในการจัดการรายการคงค้างโดยมีเจตนาเพื่อให้บรรลุปางวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้นความสัมพันธ์ของการจัดการกำไรจึงเป็นการจัดการรายการคงค้างนั่นเองซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

$$\text{Total Accruals} = \text{Reported Net Income} - \text{Cash Flows from Operations}$$

$$\text{Total Accruals} = \text{Non Discretionary Accruals} + \text{Discretionary Accruals}$$

จะเห็นได้ว่ารายการคงค้างทั้งหมดเกิดขึ้นจากผลต่างของกำไรแสดงในงบการเงินหักด้วยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและรายการคงค้างทั้งหมดนั้นยังประกอบไปด้วยรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารและรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร แนวคิดทั่วไปในการประมาณถึงจำนวนรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารนั้นเป็นการหาความถดถอยของรายการคงค้างทั้งหมดบนตัวแปรซึ่งเป็นตัวแทนสำหรับรายการคงค้างทั่วไป โดยรายการคงค้างที่ไม่ได้คาดหวัง (Unexpected Accruals) หรือรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารจะไม่ถูกใช้ในการอธิบายถึงส่วนประกอบของรายการคงค้างทั้งหมด แต่จะใช้รายการคงค้างที่ไม่ได้คาดหวังหรือรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหารนี้เป็นตัวแทนในการจัดการกำไรตัวอย่างของรายการคงค้างหรือวิธีการทางบัญชีที่ปรากฏและใช้ในการจัดการกำไร เช่น การประมาณการค่าเสื่อมราคาและการตั้งสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ เป็นต้น

รายการคงค้าง (Accruals) หมายถึงการบันทึกรายรับหรือรายจ่ายที่เกิดขึ้นแล้วถึงแม้ว่าจะยังไม่ได้เงินสดเข้ามาหรือจ่ายออกไปก็ตามซึ่งจะกระทบกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการในอนาคตได้ เนื่องจากกำไรสุทธิของบริษัทประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้าง โดยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นรายการเงินสดที่เกิดขึ้นงวดนั้นดังนั้นถ้าบริษัทจะจัดการกำไรสามารถทำได้ผ่านรายการคงค้างโดยการรับรู้กำไรก่อนถึงแม้ยังไม่ได้เงินสดเข้ามาและชะลอการใช้จ่ายออกไป

รายการคงค้างสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท คือแบ่งตามระยะเวลา ได้แก่ รายการคงค้างระยะสั้น (Current Accruals) และรายการคงค้างระยะยาว (Non-current Accruals หรือ Long-Term Accruals) และแบ่งตามการควบคุม ได้แก่ รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary Accruals) กับรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Non-discretionary Accruals)

รายการคงค้างระยะสั้น หมายถึง รายการคงค้างที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนสินทรัพย์หรือหนี้สินหมุนเวียนและเกี่ยวกับการดำเนินงานวันต่อวัน เช่น การที่ผู้จัดการสามารถเปลี่ยนรายการคงค้างโดยการบันทึกรายการรับรู้รายได้ล่วงหน้าชะลอการจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆและ/หรือเปลี่ยนนโยบายในการบันทึกบัญชี เป็นต้น

รายการคงค้างระยะยาว หมายถึง รายการคงค้างที่เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนสินทรัพย์หรือหนี้สินระยะยาวเช่นการชะลอการจ่ายค่าเสื่อมราคาการลดภาษีค้างจ่ายการรับรู้รายได้จากรายการพิเศษ

รายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร หมายถึง รายการคงค้างซึ่งถูกควบคุมจากบริษัทเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากฝ่ายบริหารซึ่งก็คือรายการคงค้างที่ฝ่ายบริหารมีความสามารถในการควบคุมในช่วงระยะเวลาอันสั้น

รายการคงค้างที่ไม่ได้ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร หมายถึง รายการคงค้างที่เกิดตามภาวะเศรษฐกิจไม่สามารถควบคุมได้เกี่ยวข้องกับระดับการเติบโตของยอดขายในอุตสาหกรรม รวมถึงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสถานะทั่วไปของเศรษฐกิจเปรียบได้ว่าเป็นรายการคงค้างที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงระยะเวลาอันสั้น

3. รูปแบบของการจัดการกำไร

จากแนวคิดของ Ayers (1994) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการกำไรออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การบริหารรายการคงค้าง (Accrual Management) หมายถึงการปรับเปลี่ยนประมาณการทางบัญชี เช่น อายุการใช้งานของทรัพย์สิน จำนวนที่คาดว่าจะเก็บเงินได้จากลูกหนี้ตลอดจนจำนวนเงินที่ตั้งขึ้นเป็นรายการค้างรับค้างจ่ายจ่ายล่วงหน้ารับล่วงหน้า ณ วันสิ้นงวดบัญชีเพื่อเกลี้ยกำไรให้ไปสู่ทิศทางของเป้าหมายกำไรที่ผู้บริหารต้องการถึงแม้ว่าจะเป็นการยากที่ผู้ใช้งบการเงินจะทราบถึงการใช้จ่ายรายการคงค้างในการบริหารกำไรจากงบการเงิน แต่การวิเคราะห์รูปแบบหรือทิศทางของรายการค้างรับค้างจ่ายจ่ายล่วงหน้าและรับล่วงหน้าอาจช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินมองเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินสดของกิจการที่กำลังเคลื่อนไหวไปคนละทิศทางกับรายการเหล่านี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับงวดบัญชีที่กิจการจะเริ่มรับเอามาตรฐานการบัญชีทางการประกาศมาใช้อย่างเป็นทางการ (Adoption of Mandatory Accounting Policies) หมายถึง การตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับงวดบัญชีที่กิจการจะเริ่มรับเอามาตรฐานการบัญชีที่ทางการประกาศใช้มาอย่างเป็นทางการการตัดสินใจดังกล่าวเป็นผลมาจากมาตรฐานการบัญชีใหม่ๆ ที่มีการออกมาในระยะหลังๆ มีเป็นจำนวนมากประกอบกับการที่มาตรฐานการบัญชีเหล่านั้นมีการผ่อนปรนวันเริ่มต้นในการนำมาตรฐานการบัญชีมาใช้อย่างเป็นทางการ จึงเปิดโอกาสให้ผู้บริหารในการตัดสินใจว่าจะเลือกรับเอามาตรฐานการบัญชียุคใหม่มาใช้ในงวดบัญชีใดจึงจะเกิดผลดีต่อภาพลักษณ์ทางการเงินของกิจการมากที่สุด

3. การเปลี่ยนแปลงจากหลักการบัญชีที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปไปสู่หลักการบัญชีหนึ่ง (Voluntary Accounting Changes) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากหลักการบัญชีที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปไปสู่หลักการบัญชีหนึ่งที่ผู้บริหารเชื่อว่าจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ของผลการดำเนินงานได้ดีกว่า แม้ว่ากิจการไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีที่ใช้อยู่ได้บ่อยครั้งตามต้องการแต่ก็มี

ความเป็นไปได้ที่กิจการจะเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีในหลายๆ หลักพร้อมๆ กันในงวดบัญชีเดียวกันหรือค่อยๆ ทดลองเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีแต่ละเรื่องไปเรื่อยๆ ในแต่ละงวดบัญชี

ส่วนรูปแบบของการจัดการกำไรที่มาจากแนวคิดของ Mulford and Comiskey (1996) ได้กำหนดไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบันให้สูงขึ้น (Boosting current-year performance) เช่น การรับรู้รายได้ให้เร็วกว่าที่ควรจะเป็นหรือขยับรายได้จากงวดบัญชีถัดไปเข้ามารับรู้ในงวดบัญชีปัจจุบัน

2. การเปลี่ยนแปลงทางบัญชีไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร (Discretionary accounting changes) เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักการบัญชีหรือประมาณการทางบัญชีซึ่งไม่ได้เป็นไปตามข้อกำหนดใหม่ๆ ของมาตรฐานการบัญชี หากแต่เป็นไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มกำไรของงวดปัจจุบันเป็นสำคัญ

3. การกำหนดช่วงเวลาที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Time management actions) เช่น การตัดสินใจขายสินทรัพย์ที่เคยได้มาในราคาต่ำไปในช่วงเวลาที่สินทรัพย์นั้นมีราคาสูง เพื่อไปชดเชยกับผลการดำเนินงานที่ลดลง การตัดสินใจแบบนี้เป็นการที่ฝ่ายบริหารซื้อเวลาเพื่อตกแต่งกำไรให้ดูดีขึ้นไปเรื่อยๆ จนกว่าผลการดำเนินงานที่แท้จริงจะปรับตัวไปในทิศทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการชะลอค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานออกไปเพื่อเพิ่มกำไรในปัจจุบัน

4. การลดกำไรของงวดปัจจุบันให้ลดลง (Reducing current year performance) เช่น การลดอายุการใช้งานของสินทรัพย์ลง การตัดจำหน่ายค่าความนิยมในอัตราเร่ง การพิจารณาเรื่องค่าเสื่อมราคาเพื่อเร่งการตัดจำหน่ายเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญการตั้งภาระหนี้สินในจำนวนที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง

5. การล้างบาง (The big bath) วิธีนี้จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับการลดกำไรของงวดปัจจุบันให้ลดลง โดยจะเป็นการล้างผลขาดทุนทั้งหมดให้หมดไปในงวดปัจจุบัน เพื่อให้สามารถแสดงกำไรในอนาคตต่อไปได้โดยไม่ยาก

นอกจากรูปแบบตามแนวคิดของ Ayers (1994) และ Mulford and Comiskey (1996) แล้ว ยังมีนักวิจัยอื่นที่ได้พยายามกำหนดรูปแบบของการจัดการกำไร ซึ่งรวมถึง White, Sondhi and Fried (2003) ที่ได้กำหนดรูปแบบของการจัดการกำไรออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดจำแนกรายการข่าวดีหรือข่าวร้ายออกจากกัน (Classification of good news or bad news) วิธีนี้ผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะรายงานข่าวดี (กำไร) โดยรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (Above the line) และรายงานข่าวร้าย (ขาดทุน) ไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายการพิเศษ หรือรายการจากการดำเนินงานที่ได้มีการยกเลิกไป (Below the line)

2. การเกลี่ยกำไร (Income smoothing) คือความพยายามของผู้บริหารที่จะลดความผันผวนของกำไรที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติไปจากงวดก่อนๆ ให้ไปสู่ตัวเลขที่พอจะเป็นที่ยอมรับได้ ทั้งนี้ภายใต้หลักการบัญชีที่สมเหตุสมผล (Sound accounting and management principles)

3. พฤติกรรมล้างบาง (Big bath smoothing/ Big bath hypothesis) การเกลี่ยกำไร ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่ากิจการมีแนวโน้มจะปรับลดกำไรลงในปีทอง (Good years) โดยการชะลอกำไรหรือรายได้ออกไปในงวดหน้าหรืออาจรับรู้ค่าใช้จ่ายในงวดนั้นทันที ในทางตรงข้าม ในปีที่ผลการดำเนินงานตกต่ำ (Bad years) กิจการมีแนวโน้มที่จะเพิ่มกำไรหรือรายได้หรืออาจชะลอผลขาดทุนออกไปในงวดหน้า สำหรับพฤติกรรมล้างบางนั้นมองว่าผู้บริหารมีแนวโน้มจะรับรู้ค่าใช้จ่ายหรือผลขาดทุนเพิ่มนอกเหนือจากที่ควรจะเป็น (Additional loss) ในปีที่ 1. ผลการดำเนินการตกต่ำ 2. กิจการมีการเปลี่ยนทีมผู้บริหาร 3. กิจการมีกำไรมหาศาลจากรายการที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าพฤติกรรมล้างบางเป็นการรับรู้ค่าใช้จ่ายหรือขาดทุน ให้จบสิ้นในครั้งเดียว เพื่อที่จะช่วยให้กำไรที่รายงานในงวดต่อไปสูงขึ้น

4. การเปลี่ยนแปลงทางบัญชี (Accounting changes) เมื่อใดที่กำไรออกมาต่ำกว่าที่ผู้มีการคาดการณ์ไว้ ผู้บริหารมักจะทำการเปลี่ยนแปลงทางบัญชีเพื่อเพิ่มกำไร เมื่อพบว่าผลกำไรออกมาต่ำกว่าคาดการณ์

4. แรงจูงใจในการจัดการกำไร

Healy and Wahlen (1999) ศึกษางานวิจัยต่างๆ ที่เป็นแรงจูงใจของการจัดการกำไรในทางปฏิบัติจากการศึกษาพบว่าผู้บริหารจัดการกำไรเนื่องจากเกิดแรงจูงใจหลายประการ ได้แก่ (1) แรงจูงใจจากตลาดทุน (Capital Market Motivation) (2) แรงจูงใจด้านสัญญา (Contracting Motivation) และ (3) แรงจูงใจด้านกฎระเบียบ (Regulatory Motivation) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) แรงจูงใจเกี่ยวกับตลาดทุน (Capital Market Motivation)

บุคคลและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนและความคาดหวังของตลาดทุนที่มีต่อกิจการเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารจัดการกำไรตัวอย่างของสถานการณ์ที่ผลักดันให้เกิดการจัดการกำไร เช่น (1) ผู้ลงทุนและนักวิเคราะห์ทางการเงินต้องการใช้ข้อมูลทางบัญชีเพื่อประโยชน์ในการคำนวณมูลค่าหลักทรัพย์ (2) กิจการต้องการเสนอขายหลักทรัพย์ต่อสาธารณชนและจัดหาเงินทุนและ (3) กิจการต้องการแสดงผลการดำเนินงานของกิจการให้สอดคล้องกับการคาดการณ์ของนักวิเคราะห์หลักทรัพย์และนักลงทุนกลุ่มต่างๆ เป็นต้น Ayers, Jiang, and Yeung (2006) พบว่ากิจการมักบริหารกำไรเมื่อตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องแสดงผลกำไรให้ได้เท่าหรือเหนือเป้าหมายการคาดการณ์จากภายนอกผู้วิจัยพบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันระหว่างรายการคงค้างที่ขึ้นกับ

กลยุทธ์ของฝ่ายบริหารกับผลการดำเนินงานที่สามารถทำได้เท่าหรือเหนือเป้าหมายการคาดการณ์ของนักวิเคราะห์

(2) แรงจูงใจด้านสัญญา (Contracting Motivation)

สัญญาที่จัดทำขึ้นระหว่างกิจการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ เป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารจัดการกำไรเพื่อให้บรรลุเงื่อนไขตามสัญญาหรือต้องการผลประโยชน์ต่างๆ ตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญา เช่น สัญญาการจ่ายผลตอบแทนให้แก่ฝ่ายบริหารและสัญญาการกู้ยืมเงินเป็นสาเหตุทำให้ผู้บริหารจัดการกำไรเพื่อเพิ่มผลตอบแทนในรูปแบบโบนัสเพิ่มความมั่นคงในตำแหน่งงานหรือลดโอกาสละเมิดสัญญาต่างๆ ตัวอย่างของสถานการณ์ที่ผลักดันให้เกิดการจัดการกำไร เช่น (1) ผู้บริหารพบว่าผลกำไรของกิจการไม่บรรลุตามแผนการจ่ายโบนัสหรือผู้บริหารได้รับโบนัสสูงสุดตามแผนการจ่ายโบนัสแล้วและ (2) ผู้บริหารคาดการณ์ว่ากิจการอาจเข้าข่ายการละเมิดสัญญาเงินกู้ในอนาคต เป็นต้น

(3) แรงจูงใจด้านกฎระเบียบ (Regulatory Motivation)

กิจการมีแนวโน้มใช้วิธีการจัดการกำไรเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีของกิจการที่ต้องปรากฏต่อสาธารณชนมีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ต่างๆ ของอุตสาหกรรม (Industry Regulations) เช่น ธนาคารพาณิชย์ต้องดำรงเงินทุนให้เพียงพอตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือกิจการสาธารณูปโภคต้องคิดอัตราค่าบริการตามที่กำหนดไว้และกิจการได้รับอนุญาตให้สินทรัพย์ที่ลงทุนสามารถสร้างผลตอบแทนได้เพียงผลตอบแทนปกติเท่านั้นนอกจากนั้นกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ เช่น กฎหมายป้องกันการผูกขาด (Anti-Trust Regulations) หรือกฎหมายอื่นๆ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรตัวอย่างของสถานการณ์ที่ผลักดันให้กิจการต้องจัดการกำไร เช่น (1) กิจการพยายามหลีกเลี่ยงการถูกตรวจสอบจากภาครัฐว่ากิจการเป็นธุรกิจผูกขาดและ (2) กิจการต้องประสบกับผลกระทบทางการเมืองเชิงลบ เป็นต้น เนื่องจากสถานการณ์ดังกล่าวกิจการจึงใช้วิธีการจัดการกำไรเพื่อให้ผลกำไรของกิจการลดลง

จากงานวิจัยของกอบชัย ชิดเชื้อสกุลชน (2549) ได้แบ่งแรงจูงใจในการจัดการกำไรออกเป็น 3 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 แรงจูงใจด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่

1. แรงจูงใจจากการสื่อสารข้อมูลภายในไปยังนักลงทุนหรือนักวิเคราะห์เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสารว่าบริษัทยังคงมีความสามารถในการทำกำไรอย่างสม่ำเสมอ โดยทำการจัดการกำไรเพื่อให้เป็นไปตามที่นักวิเคราะห์คาดการณ์ไว้

2. แรงจูงใจจากการเสนอขายหุ้นครั้งแรกและการออกหุ้นเพิ่มเติม ผู้บริหารจะทำการจัดการกำไร โดยทำให้ผลการดำเนินงานออกมาดีกว่าที่ควรจะเป็นเพื่อทำให้นักลงทุนที่กำลังตัดสินใจลงทุนเชื่อถือในศักยภาพการดำเนินงานของบริษัท

3. แรงจูงใจด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงย่อมต้องการรักษาระดับส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) เนื่องจากส่วนแบ่งทางการตลาดจะเป็นสิ่งที่ใช้วัดผลการดำเนินงานส่วนหนึ่งของนักลงทุนหรือนักวิเคราะห์

4. แรงจูงใจเพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงกับคู่สัญญา แรงจูงใจด้านนี้เกิดจากการที่บริษัทไปทำข้อตกลงกับบุคคลภายนอกและจำเป็นต้องรักษาสัญญาเพื่อให้สัญญานั้นยังคงอยู่ต่อไป ดังนั้นเมื่อบริษัทกำลังจะละเมิดข้อตกลงในสัญญา ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องจัดการกำไรเพื่อไม่ให้ละเมิดข้อตกลงในสัญญา เนื่องจากการละเมิดข้อตกลงอาจนำมาซึ่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบริษัท

5. แรงจูงใจจากความมีชื่อเสียง บริษัทที่กำลังเป็นที่สนใจของนักลงทุน ราคาหุ้นของบริษัทกำลังสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Red-hot stock market) ย่อมถูกคาดหวังสูงเกี่ยวกับผลการดำเนินงาน ดังนั้น เพื่อรักษาภาวะดังกล่าวอาจทำให้ผู้บริหารของบริษัทตัดสินใจจัดการกำไร

6. แรงจูงใจด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เช่น บริษัทที่มีรายการค้าใหม่ๆ ซึ่งยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีมารองรับหรือให้แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

7. แรงจูงใจด้านวิธีการวิเคราะห์ของนักลงทุนหรือนักวิเคราะห์ โดยปกติแล้วนักลงทุน และนักวิเคราะห์โดยทั่วไปจะให้ความสำคัญกับผลการดำเนินงานที่มาจากกิจกรรมโดยปกติของบริษัท มากกว่าผลการดำเนินงานจากกิจกรรมพิเศษ เมื่อนักลงทุนหรือนักวิเคราะห์ไม่ให้ความสนใจกับกิจกรรมพิเศษ หรือผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ผลการดำเนินงานโดยปกติของบริษัท จะเป็นแรงจูงใจให้กับผู้บริหารในการจัดการกำไร โดยใช้วิธีการนำผลการดำเนินงานที่ไม่พึงประสงค์ไปแสดงไว้ในงบกำไรขาดทุนในกิจกรรมพิเศษ ซึ่งเรียกวิธีการดังกล่าวว่า Classification of good news/bad news โดยการย้ายผลประกอบการที่ไม่พึงประสงค์ไปอยู่ที่ผลการดำเนินงานจากกิจกรรมพิเศษ

8. แรงจูงใจด้านภาษี เนื่องจากการเสียภาษีในประเทศไทยนั้นเสียจากฐานกำไรสุทธิ ดังนั้นผู้บริหารจึงอาจใช้การจัดการกำไรเพื่อทำให้กำไรแสดงออกมามีค่าต่ำกว่าความเป็นจริงจะได้เสียภาษีน้อยลงหรือไม่ต้องเสียภาษี

9. แรงจูงใจทางด้านการเมือง มีมุมมองว่าการบริหารรายงานผลการดำเนินงานที่ดีมากๆ ก็จะเป็นที่พึงเล็งของบุคคลกลุ่มต่างๆ เช่น กรมสรรพากร นักการเมือง ซึ่งอาจทำให้ออกกฤษฎะเบี่ยงต่างๆ มาควบคุม หรือมาขอเงินบริจาคเพื่อคืนกำไรให้แก่สังคม ดังนั้น แทนที่จะรายงานผลการดำเนินงานที่ได้ออกมาในงวดบัญชีปัจจุบัน อาจใช้การจัดการกำไรเพื่อไม่ให้ผลการดำเนินงานออกมาอย่างที่ควรจะเป็น

10. แรงจูงใจด้านวิธีการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี เนื่องจากการตรวจสอบบัญชีนั้น ผู้สอบบัญชีไม่สามารถตรวจสอบได้ทั้ง 100% ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจทำให้ผู้บริหารมองว่าอาจตรวจสอบไม่พบข้อผิดพลาดได้ นอกจากนั้นในการตรวจสอบบัญชีผู้สอบบัญชีจะใช้หลักความมีสาระสำคัญ ซึ่งหากตรวจพบข้อผิดพลาดที่ไม่เป็นสาระสำคัญก็จะไม่เสนอรายการปรับปรุง ซึ่งหากผู้บริหารใช้วิธีการกระจายข้อผิดพลาดไปในแต่ละบัญชี อาจทำให้ผู้สอบบัญชีตรวจไม่พบข้อผิดพลาดที่เป็นสาระสำคัญทั้งที่ผู้บริหารทำการจัดการกำไร

หมวดที่ 2 แรงจูงใจด้านวัฒนธรรมขององค์กร ได้แก่

1. แรงจูงใจด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการควบรวมบริษัท เนื่องจากมาตรฐานการบัญชีกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าบริษัทที่ถือหุ้นของอีกบริษัทหนึ่งมากกว่าร้อยละ 50 ถือว่ามีอำนาจการควบคุมที่สำคัญ ซึ่งจะต้องนำงบการเงินของอีกบริษัทหนึ่งมาจัดทำงบการเงินรวม ดังนั้น หากผู้บริหารมีความต้องการให้ผลการดำเนินงานดีกว่าปัจจุบัน อาจไปซื้ออีกบริษัทหนึ่งที่มีผลประกอบการที่มีกำไร ซึ่งส่งผลให้หลังจากจัดทำงบการเงินรวมแล้วผลการดำเนินงานของบริษัทดีขึ้นตามที่ต้องการ

2. แรงจูงใจด้านการพิจารณาผลตอบแทน ที่อ้างอิงกับตัวเลขผลประกอบการ หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นแรงจูงใจด้านโบนัส การจัดการกำไรที่เกิดจากแรงจูงใจด้าน โบนัส มีแนวคิดที่ว่า ภายใต้สถานการณ์เดียวกันผู้บริหารของบริษัทที่นำผลตอบแทนไปผูกติดกับกำไรจะพยายามเลือกใช้นโยบายการบัญชีที่จะสามารถโอนกำไรสุทธิของรอบบัญชีในอนาคตมาเป็นของรอบบัญชีปัจจุบัน ถึงแม้ว่ากำไรในรอบบัญชีในอนาคตจะลดลงจากกฎการจัดการกำไร (Accruals Reverse) แต่หากผู้บริหารมองว่า โบนัสที่ได้รับในงวดปัจจุบันย่อมมีมูลค่าปัจจุบันมากกว่าโบนัสที่จะได้รับในอนาคต (Times Value of Money) ก็ย่อมจะทำให้ตัดสินใจที่จะทำการจัดการกำไร

3. แรงจูงใจด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับผลประกอบการหรือผลการดำเนินงานในระยะสั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดการกำไร โดยการโยกย้ายกำไรที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมาเป็นกำไรในงวดบัญชีปัจจุบัน โดยวิธีการที่อาจทำได้คือการชะลอค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในงวดบัญชีปัจจุบันไปเป็นของงวดบัญชีในอนาคต หรือตัดรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบำรุงดูแลรักษาในรอบบัญชีปัจจุบัน

4. แรงจูงใจด้านการประมาณการที่ไม่เป็นความจริง (Unrealistic plans and budget) ในบริษัทที่กำหนดเป้าหมายในอนาคตไว้ล่วงหน้าโดยไม่คำนึงถึงสถานะเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งเมื่อผู้บริหารเห็นว่าไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้จึงต้องการจัดการกำไร โดยการจัดการกำไรในรูปแบบนี้อาจเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้จะปิดรอบบัญชี

เนื่องจากกว่าที่ผู้บริหารจะทราบว่าผลการดำเนินงานหรือประมาณการที่ตั้งไว้ไม่ถึงเป้าหมายก็ต้องรอจนเกือบจะสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

หมวดที่ 3 แรงจูงใจด้านบุคคล ได้แก่

1. แรงจูงใจด้านการเปลี่ยนผู้บริหาร เนื่องจากการวัดผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารมักจะมองที่ผลการประกอบการเป็นหลัก จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารทำการจัดการกำไรเพื่อให้กลุ่มผู้ถือหุ้นเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ จะได้จ้างให้เป็นผู้บริหารต่อไปหรืออาจได้รับการขึ้นเงินเดือน นอกจากนี้อาจมองในตลาดของการจ้างผู้บริหาร เนื่องจากถ้าผู้บริหารคนใดที่บริหารงานโดยมีกรรายงานผลประกอบการที่ดี ก็จะเป็นผู้บริหารที่มีชื่อเสียงซึ่งก็จะได้รับการทาบทามจากบริษัทต่างๆ
2. แรงจูงใจจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้บริหารกับผู้สอบบัญชี ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ เช่น นอกจากการให้บริการด้านการสอบบัญชีแล้วผู้สอบบัญชียังให้บริการด้านการเป็นที่ปรึกษาหรือความสัมพันธ์ส่วนตัว อาจทำให้ผู้สอบบัญชีขาดความเป็นอิสระซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถจัดการกำไรได้

และจากงานวิจัยของสมชาย สุภทรกุล (2548) ได้อธิบายถึงแรงจูงใจในการจัดการกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรตามที่ผู้บริหารต้องการ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 เป้าหมาย ดังนี้

1. เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนหรือการรายงานผลการดำเนินงานที่เป็นติดลบ
2. เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานปัจจุบันที่ต่ำกว่าผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าผลการดำเนินงานของกิจการลดลง
3. เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าการประมาณการกำไรที่ผู้บริหารเคยประกาศให้นักลงทุนทราบ
4. เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าผลการดำเนินงานที่นักลงทุนให้ความคาดหวัง

โดยสรุปผู้บริหารมีแรงจูงใจจัดการกำไรด้วยแรงผลักดันต่างๆ หลายประการแรงผลักดันเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อตัวผู้บริหารกิจการ โดยตรงหรือส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจของกิจการ ดังนั้น ผู้บริหารจึงจัดการกำไรเพื่อให้รายงานทางการเงินที่ต้องปรากฏต่อผู้ที่เกี่ยวข้องแสดงข้อมูลตามความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องเหล่านั้น

5. การตรวจสอบการจัดการกำไร

การตรวจสอบการจัดการกำไรจากรายงานทางการเงินเป็นเรื่องยากเนื่องจากผู้ใช้รายงานทางการเงินไม่สามารถที่จะสังเกตเห็นการใช้ดุลพินิจในทางไม่ถูกต้องของฝ่ายบริหารได้ด้วยเหตุนี้ นักวิจัยจึงพัฒนาวิธีการตรวจสอบการจัดการกำไรขึ้นเพื่อป้องกันความเสียหายแก่ผู้ใช้รายงานทางการเงิน McNichols (2000) ได้แยกวิธีการตรวจสอบการจัดการกำไรที่ใช้แพร่หลายใน

วรรณกรรมเป็น 3 วิธีประกอบด้วย (1) วิธีการรายการคงค้างรวม (Aggregate Accruals) วิธีการนี้จะใช้แบบจำลองการถดถอยประมาณค่ารายการคงค้างโดยคุณลักษณะของฝ่ายบริหาร (2) วิธีการรายการคงค้างบางรายการ (Specific Accruals) วิธีการนี้ตรวจสอบการจัดการกำไรจากรายการคงค้างเพียงรายการเดียว เช่น หนี้สูญค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์และค่าเผื่อการลดมูลค่าภาษีเงินได้รอตัดบัญชีซึ่งมีการนำไปใช้เฉพาะบางกลุ่มอุตสาหกรรม เช่น ธนาคารประกันอสังหาริมทรัพย์และประกันวินาศภัย อาจให้ผลการตรวจสอบไม่แม่นยำเท่ากับวิธีการแรกเนื่องจากการระบุว่ารายการคงค้างรายการใดถูกนำไปใช้ในการจัดการกำไรเป็นเรื่องที่ยากเสียค่าใช้จ่ายสูงและอาจต้องเผชิญกับปัญหากลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กทำให้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสรุปผลการวิจัย (McNichols, 2000) และ (3) วิธีการความไม่ต่อเนื่องในการแจกแจงกำไร (Discontinuity in Earnings Distributions) วิธีการนี้จะตรวจสอบการจัดการกำไรจากคุณสมบัติทางสถิติกำไรทางบัญชีเพื่อจะระบุพฤติกรรมของฝ่ายบริหารที่มีอิทธิพลต่อกำไรเน้นพฤติกรรมของกำไรรอบเกณฑ์ที่กำหนด เช่น กำไรในไตรมาสก่อนเพื่อแสดงถึงความไม่ต่อเนื่องของการแจกแจงกำไรจากการใช้คุณลักษณะของฝ่ายบริหารจึงสมมติว่าส่วนเบี่ยงเบนของการแจกแจงกำไรจากการแจกแจงแบบปกติเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการจัดการกำไร กล่าวโดยสรุปการทบทวนวรรณกรรมพบว่าวิธีการรายการคงค้างรวมมีความแม่นยำและได้รับความนิยมนมากที่สุดเพราะฉะนั้นส่วนถัดไปจะเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการรายการคงค้างรวมสำหรับสองวิธีที่เหลือไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยนี้

องค์ประกอบพื้นฐานในการตรวจสอบการจัดการกำไร โดยใช้วิธีการรายการคงค้างรวมคือการประมาณค่าการใช้คุณลักษณะของฝ่ายบริหารผ่านตัวเลขกำไรทางการบัญชี Dechow (1994) ระบุว่ากำไรทางบัญชีเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากแสดงถึงผลการดำเนินงานของบริษัทและมีการนำไปใช้ในหลายวัตถุประสงค์ เช่น การพิจารณาโบนัสกำหนดเงื่อนไขของสัญญาเงินกู้และการตัดสินใจลงทุนในตลาดทุนกำไรประกอบด้วยรายการคงค้างและกระแสเงินสดสำหรับรายการคงค้างคือรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีจะรับรู้เมื่อเกิดขึ้นมิใช่เมื่อรับหรือจ่ายเงินสดรายการคงค้างจึงต้องใช้คุณลักษณะของฝ่ายบริหารประมาณค่าภาระผูกพันและทรัพย์สินที่จะได้รับหรือจ่ายเป็นเงินสดในอนาคตซึ่งสามารถแยกได้เป็น (1) รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจและ (2) รายการคงค้างโดยคุณลักษณะของฝ่ายบริหารกล่าวคือรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจเป็นรายการปรับปรุงทางบัญชีตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปแต่รายการคงค้างโดยคุณลักษณะของฝ่ายบริหารเป็นรายการปรับปรุงทางบัญชีตามคุณลักษณะของฝ่ายบริหารซึ่งถูกนำมาใช้เป็นตัวแทนของการจัดการกำไรการตรวจสอบการจัดการกำไรด้วยวิธีการรายการคงค้างรวมประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การคำนวณรายการคงค้างรวม (Total Accruals) หรือในวรรณกรรมบางส่วน เรียกว่ารายการคงค้างจากเงินทุนหมุนเวียน โดยจากแนวคิดของ Collins and Hribar (2000) ได้แบ่งการวัดค่าของรายการคงค้างรวมไว้ 2 แนวคิด ดังนี้

1. คำนวณตามแนวคิดของงบแสดงฐานะทางการเงิน (Balance Sheet Approach) เป็นรายการคงค้างที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของยอดสุทธิระหว่างสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีใช้กระแสเงินสด กับ หนี้สินหมุนเวียน และการปันส่วนสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาที่ได้ใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่ได้ใช้สินทรัพย์นั้น เช่น ค่าเสื่อมราคา และ ค่าตัดจำหน่ายสินทรัพย์ เป็นต้น โดยมีสมการ ดังนี้

$$TAC_t = (\Delta CA_t - \Delta CASH_t) - (\Delta CL_t - \Delta STD_t) - DEP_t / A_t$$

โดยที่

$$TAC_t = \text{รายการคงค้างรวม ณ ปีที่ } t$$

$$\Delta CA_t = \text{การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน ณ ปีที่ } t \text{ กับปีที่ } t-1$$

$$\Delta CASH_t = \text{การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด ณ ปีที่ } t \text{ กับปีที่ } t-1$$

$$\Delta CL_t = \text{การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียน ณ ปีที่ } t \text{ กับปีที่ } t-1$$

$$\Delta STD_t = \text{การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินไม่หมุนเวียนที่รวมอยู่ในหนี้สินหมุนเวียน ณ ปีที่ } t \text{ กับปีที่ } t-1$$

$$DEP_t = \text{ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายใน ปีที่ } t$$

$$A_t = \text{สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ } t$$

2. คำนวณตามแนวคิดของงบกระแสเงินสด (Statement of Cash flow approach) เป็นรายการคงค้างที่เกิดจากยอดสุทธิระหว่างกำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษ (Net Income Before Extraordinary Items: NIBE) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash Flow from Operations: CFO) โดยมีสมการดังนี้

$$TAC_t = NIBE_t - CFO_t$$

โดยที่

$$TAC_t = \text{รายการคงค้างรวม ณ ปีที่ } t$$

$$NIBE_t = \text{กำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษ ณ ปีที่ } t$$

$$CFO_t = \text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ณ ปีที่ } t$$

โดย Hribar and Collins (2002) พบว่า การวัดค่ารายการคงค้างรวมแบบแนวคิดของงบกระแสเงินสด (Statement of Cash flow approach) สามารถวัดค่ารายการคงค้างได้ดีกว่ากว่าแนวคิดของงบแสดงฐานะการเงิน (Balance sheet approach) ทำให้เกิดความโน้มเอียงในการวัดค่ารายการคงค้างอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นจึงใช้การวัดค่ารายการคงค้างรวม โดยใช้ตัวแบบตามแนวคิดของงบกระแสเงินสด

ขั้นตอนที่ 2 การประมาณค่ารายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจภายหลังจากการคำนวณรายการคงค้างรวมเสร็จเรียบร้อยแล้วสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไปคือแยกส่วนประกอบของรายการคงค้างรวมออกเป็นรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจและรายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหารทั้งสองส่วนประกอบจะไม่สามารถสังเกตเห็นได้ ดังนั้น การประมาณค่ารายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจจึงต้องใช้แบบจำลองตรวจสอบการจัดการกำไรในอดีตที่ผ่านมาได้มีนักวิจัยจำนวนมากพยายามพัฒนาตัวแบบเพื่อใช้วัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร (Discretionary accruals) โดยมีวิวัฒนาการจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

1. Healy Model โดย Healy (1985) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารผ่านรายการคงค้างและผลกำไรภายใต้แผนการให้ผลตอบแทนแก่ผู้บริหาร โดยผลตอบแทนของผู้บริหารวัดจากผลการดำเนินงานของผู้บริหาร ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารกระทำรายการผ่านรายการคงค้างรับค้างจ่ายให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ Healy มองว่ารายการคงค้างรับค้างจ่ายนั้นเกิดจากผลต่างระหว่างกำไรทางบัญชีและกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ซึ่งกระแสเงินสดจากการดำเนินงานนั้นมาจากการเปลี่ยนแปลงของเงินทุนหมุนเวียนหักด้วยการเปลี่ยนแปลงของสินค้าคงเหลือและบัญชีลูกหนี้ บวกด้วย การเปลี่ยนแปลงของบัญชีเจ้าหนี้ กล่าวคือ รายการคงค้างรับค้างจ่ายรวม (Total accrual) นั้นเป็นตัวแทนของรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้บริหาร ซึ่งไม่ได้ทำการแยกจากรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมองว่าผู้บริหารไม่ได้ทำการจัดการกำไรผ่านรายการคงค้างยอดรายการคงค้างรวมจะเป็นศูนย์

2. The DeAngelo Model โดย DeAngelo (1988) ได้พัฒนาแนวคิดต่อจาก Healy ที่ข้อจำกัดในเรื่องการแยกรายการคงค้างรับค้างจ่ายจากการดำเนินธุรกิจกับรายการคงค้างที่เกิดจากดุลพินิจของผู้บริหาร DeAngelo ได้เปลี่ยนมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงในรายการคงค้างรับค้างจ่ายรวม (Changes in total accruals) แทนรายการคงค้างรับค้างจ่ายรวม โดย DeAngelo มองว่า ผู้บริหารไม่สามารถที่จะตกแต่งรายการคงค้างรับค้างจ่ายที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจได้ ซึ่งเวลาเปลี่ยนรายการคงค้างก็จะไม่เปลี่ยนแปลง ผลต่างจากการดำเนินธุรกิจก็จะเป็นศูนย์ แต่ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินธุรกิจขึ้นนั้นจะถือได้ว่าเป็นรายการที่เกิดขึ้นจากดุลพินิจของผู้บริหาร อย่างไรก็ตาม ตัวแบบของ DeAngelo ก็มีข้อจำกัดนั่นคือ ผลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงรายการคงค้างรับค้างจ่ายที่เกิดขึ้นจากการ

เปลี่ยนแปลงดุลยพินิจของผู้บริหาร เพราะถือว่าการเปลี่ยนแปลงในรายการค้างรับค้างจ่ายนั้นจะเกิดจากการดำเนินธุรกิจซึ่งก็จะมีไม่มีการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

3. The Jones Model โดย Jones (1991) ได้พัฒนาต่อจากตัวแบบของ DeAngelo โดย Jones มีแนวคิดที่ต่างออกไปและได้สร้างตัวแบบขึ้นใหม่เพื่อควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยใช้สมการกำลังสองน้อยที่สุดเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างรายการค้างรับค้างจ่ายที่เกิดจากการดำเนินงาน โดย Jones พิจารณาความแตกต่างระหว่างกำไรตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual earning) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash flow from operations) โดยมีแนวคิดที่ว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงานสามารถแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานเชิงเศรษฐกิจของกิจการได้ดีกว่ากำไรตามเกณฑ์คงค้างที่ผู้บริหารสามารถจัดการกำไรเพื่อให้แสดงผลตามที่ต้องการ แต่ไม่ได้หมายความว่ามีการจัดการกำไร เพราะความแตกต่างระหว่างกำไรตามเกณฑ์คงค้างและกระแสเงินสดของกิจการในระดับปกติ แต่ถ้าความแตกต่างอยู่ในระดับที่เกินกว่าหรือต่ำกว่าระดับปกติ อาจถือเป็นความแตกต่างที่ผู้บริหารมีส่วนเกี่ยวข้อง จากตัวแบบของ Jones ก็พบข้อเสียที่ว่า ตามข้อสมมติฐานของ Jones ถือว่ารายได้เป็นรายการค้างรับค้างจ่ายที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ดุลยพินิจของผู้บริหาร แต่ในความเป็นจริงไม่ใช่รายได้ทั้งหมดที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ดุลยพินิจของผู้บริหาร ยังมีรายได้บางประเภทที่ผู้บริหารอาจใช้ดุลยพินิจเพื่อทำการจัดการกำไรได้ โดยตัวแบบของ Jones (1991) สามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t/A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t/A_{t-1})$$

โดยที่

NDA_t = รายการคงค้างที่ไม่ได้ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหาร

ΔREV_t = การเปลี่ยนแปลงของรายได้ ณ ปีที่ t กับปีที่ $t-1$

PPE_t = ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ก่อนหักค่าเสื่อมราคา ณ ปีที่ t

A_{t-1} = สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ $t-1$

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

4. Modified Jones Model โดย Dechow, Sloan and Sweeney (1995) ได้พัฒนาตัวแบบของ Jones (1991) โดย Dechow พยายามที่จะจัดข้อจำกัดที่ว่ารายได้ที่เป็นรายการค้างรับค้างจ่ายไม่ได้้อยู่ภายใต้ดุลยพินิจของผู้บริหาร โดยการปรับตัวแปรของการเปลี่ยนแปลงรายได้เป็นการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่เป็นเงินสดเพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว Dechow มีข้อสมมติฐานที่ว่า การเปลี่ยนแปลงในยอดขายเชื่อ เป็นผลจากการตัดสินใจของผู้บริหารหรือเกิดการจัดการกำไรนั่นเอง ซึ่งจะสามารถหารรายการค้างรับค้างจ่ายที่เกิดจากดุลยพินิจของผู้บริหารได้ชัดเจนมากขึ้น โดยสามารถเขียนเป็นสมการได้ ดังนี้

$$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(\Delta REV_t - \Delta REC_t / A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t / A_{t-1})$$

โดยที่

NDA_t = รายการคงค้างที่ไม่ได้ขึ้นกับดุลพินิจของผู้บริหารปีที่ t

ΔREV_t = การเปลี่ยนแปลงของรายได้ ณ ปีที่ t กับปีที่ $t-1$

ΔREC_t = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้า ณ ปีที่ t กับปีที่ $t-1$

PPE_t = ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ก่อนหักค่าเสื่อมราคา ณ ปีที่ t

A_{t-1} = สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ $t-1$

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย

5. Forward-Looking Model โดย Dechow, Richardson, and Tuna (2003) นำเสนอ

แบบจำลอง Forward-Looking ซึ่งรวม 3 นวัตกรรมเข้าไปใน Modified Jones Model (1) การรวมการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการขายเชื่อบางส่วนเป็นรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจในปีที่เกิดเหตุการณ์แทนการกำหนดว่าการเปลี่ยนแปลงรายได้จากการขายเชื่อ (ทั้งหมด) มาจากการใช้ดุลพินิจของฝ่ายบริหาร (2) การเพิ่มตัวแปรรายการคงค้างต้นปีหรือตัวแปรล่าช้าเนื่องจากรายการคงค้างจะกลับรายการในช่วงเวลาหนึ่ง เพราะฉะนั้นรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจบางส่วนจะเป็นการคาดการณ์บนพื้นฐานของรายการคงค้างในปีที่ผ่านมาและ (3) การเพิ่มตัวแปรการเติบโตของรายได้ในอนาคตเพื่อต้องการสะท้อนให้เห็นว่ารายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหารบางส่วนเกิดจากการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจทางธุรกิจกล่าวคือบริษัทอาจจะเพิ่มปริมาณสินค้าคงเหลือเพื่อรองรับการเติบโตของรายได้ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตการเพิ่มปริมาณสินค้าคงเหลือทำให้รายการคงค้างที่เกี่ยวข้องกับสินค้าคงเหลือสูงขึ้นและถูกพิจารณาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการกำไรทั้งที่ฝ่ายบริหารไม่ได้จัดการกำไร

$$NDA_t = \alpha + \beta_1(\Delta REV_t - (1-k) \Delta REC_t) + \beta_2 PPE_t + \beta_3 A_{t-1} + \beta_4 GR\_REV_{t+1}$$

โดยที่

k = ค่าความชันจากการถดถอยของ ΔREV กับ ΔREC

GR_REV_{t+1} = การเติบโตรายได้ในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การประมาณค่ารายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหารซึ่งเป็นตัวแทนของการจัดการกำไรโดยการลบรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (ขั้นตอนที่ 2) จากรายการคงค้างรวม (ขั้นตอนที่ 1) ได้จากสมการต่อไปนี้

$$DCA_t = TAC_t - NDA_t$$

โดยที่

DCA_t = รายการคงค้างโดยดุลพินิจของฝ่ายบริหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นอกจากทฤษฎีและแนวคิดข้างต้นที่บ่งบอกถึงแรงจูงใจของผู้บริหารที่ตัดสินใจในการจัดการกำไรแล้ว ยังมีผลงานวิจัยในอดีตที่ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการบิดเบือนตัวเลขกำไรของกิจการ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลงานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับการจัดการกำไรหลายๆ ด้าน และขอนำเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไร ดังต่อไปนี้

1. การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

งานวิจัยในอดีตได้มีการศึกษาถึงการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยงานวิจัยในต่างประเทศของ Burgstahler and Dichev (1997) ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารของบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1976-1994 มีการจัดการกำไรผ่านการใช้ดุลยพินิจทางการบัญชีเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนที่เล็กน้อย และหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยงานวิจัยของ Burgstahler and Dichev (1997) พบหลักฐานเชิงประจักษ์ว่ามีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่ต่ำมากๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือลดลงเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย ในขณะที่มีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมากๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่กำไรหรือเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย โดยพบว่าบริษัทนำที่จะจัดการกำไร โดยใช้การเปลี่ยนแปลงระดับเงินทุนหมุนเวียนหรือการเปลี่ยนแปลงระดับของสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนนั่นเอง รวมทั้งจัดการกำไรโดยใช้การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานด้วย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ DeGeorge, Patel and Zeckhauser (1999) ที่ศึกษาบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1974-1996 พบว่า มีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่ต่ำมากๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่ขาดทุนหรือลดลงเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย ในขณะที่มีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมากๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่มีกำไรหรือเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย และยังพบอีกด้วยว่ามีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่ต่ำมากๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุนเพียงเล็กน้อย ในขณะที่มีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมากๆ ที่แสดงผลการดำเนินงานที่เป็นไปตามหรือเกินความคาดหวังของนักลงทุน นอกจากนี้ DeGeorge, Patel and Zeckhauser ยังพบหลักฐานอีกด้วยว่าบริษัทที่ทำการตกแต่งกำไรก็เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายกำไร (Earnings Thresholds) 3 ประการ คือ (1) รายงานผลกำไรที่เป็นบวกหรือหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนนั่นเอง (2) หลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่แสดงถึงแนวโน้มที่ลดลง (3) หลีกเลี่ยงการ

รายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน โดยบริษัทจะให้ความสำคัญมากที่สุดกับเป้าหมายกำไรแรก คือ การหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และให้ความสำคัญรองลงมาสำหรับการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่แสดงถึงแนวโน้มลดลง และให้ความสำคัญในลำดับสุดท้ายกับการหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน งานวิจัยทั้งสองข้างต้นชี้ให้เห็นว่าบริษัทมีความพยายามที่จะแสดงผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายต่างๆ โดยบริษัทจะใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อจัดการกำไรให้สูงขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไรเหล่านั้น

2. รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

งานวิจัยในอดีตได้มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยงานวิจัยในต่างประเทศของ Phillips et al. (2003) ได้ศึกษาถึงประโยชน์ของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเปรียบเทียบกับรายการคงค้างในการตรวจจัดการกำไรตามเป้าหมายกำไร 3 เป้าหมาย แรงจูงใจในการใช้ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีตรวจจัดการกำไรนั้นจะใช้ดุลยพินิจภายใต้หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปมากกว่ากฎเกณฑ์ทางภาษีและมีข้อสมมติว่าผู้บริหารได้ใช้ประโยชน์จากดุลยพินิจดังกล่าวจัดการให้กำไรสูงขึ้นผลการศึกษา แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจัดการกำไร วิธีรายการคงค้างรวม และวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals) โดยทั่วไปค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีจะเพิ่มประโยชน์ในการตรวจจัดการกำไรที่จะหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงและหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและพบว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจัดการกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ค่าใช้จ่ายภาษีรอการตัดบัญชีมีจำนวนมากขึ้นเท่าใดก็จะมีผลให้กำไรของบริษัทลดลง

Phillips et al. (2003) ได้ตั้งสมมติฐานถึงประโยชน์ของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจัดการกำไรตามเป้าหมายกำไร (Earnings Thresholds) ของ Burgstahler and Dichev's (1997) ไว้ดังนี้

1. ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเพิ่มประโยชน์ของรายการคงค้างในการตรวจจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน
2. ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเพิ่มประโยชน์ของรายการคงค้างในการตรวจจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

3. ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีเพิ่มประโยชน์ของรายการคงค้างในการตรวจจัดการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน โดยตัวแบบของงานวิจัยดังกล่าว มีดังนี้

$$EM_{it} = \alpha + \beta_1 DTE_{it} + \beta_2 AC_{it} + \beta_3 \Delta CFO_{it} + \beta_j \sum IND_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

EM_{it} = เป้าหมายในการจัดการกำไรของบริษัท i ปีที่ t โดยใช้ตัวแปรเทียม (1,0)

เป็นตัววัด ได้แก่ Earning Target 1, 2 และ 3

DTE_{it} = ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีหารสินทรัพย์รวมของบริษัท i ปีที่ t

AC_{it} = การวัดรายการคงค้างของบริษัท i ในปีที่ t ได้แก่

1. วิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual)
2. วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Modified Jones abnormal accruals)
3. วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals)

ΔCFO_{it} = การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$ หารด้วยสินทรัพย์รวม

$\sum IND_{it}$ = กลุ่มอุตสาหกรรม

ε_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

เป้าหมายในการจัดการกำไร (EM) แบ่งออกเป็น 3 เป้าหมาย ดังนี้

Earning Target 1 : การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Earnings management to avoid an earnings decline : Scaled Earnings Changes) $[(NI_t - NI_{t-1}) / MVE_{t-1}]$ หากการเปลี่ยนแปลงในผลการดำเนินงานเป็นบวกเล็กน้อย คือ รายงานผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น ได้ค่าเป็น ≥ 0 and < 0.01 มีค่าเป็น 1 นอกจากนั้นมีค่าเป็น 0

Earning Target 2 : การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Earnings management to avoid a loss : Scaled Earnings) $[NI_t / MVE_{t-1}]$ หากกำไรสุทธิเป็นบวกเล็กน้อย คือ รายงานกำไร ได้ค่าเป็น ≥ 0 and < 0.02 มีค่าเป็น 1 นอกจากนั้นมีค่าเป็น 0

Earning Target 3 : การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน (Earnings management to avoid failing to meet or beat analysts' forecasts: Analysts' Forecasts) หากได้ค่าเป็น ≥ 0 and < 0.01 มีค่าเป็น 1 นอกจากนั้นมีค่าเป็น 0

โดยที่การวัดรายการคงค้าง (AC) แบ่งออกเป็น 3 วิธี ดังนี้

(1) วิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual : Tacc) (Healy, 1985) เขียนเป็นสมการดังนี้

$$Tacc_{it} = EBEL_{it} - (CFO_{it} - EIDO_{it})$$

โดยที่

$Tacc_{it}$ = รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ t

$EBEL_{it}$ = กำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษของบริษัท i ปีที่ t

CFO_{it} = กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ปีที่ t

$EIDO_{it}$ = รายการพิเศษและรายการจากการดำเนินงานที่ยกเลิกในงบกระแสเงินสดของบริษัท i ปีที่ t

(2) วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Modified Jones abnormal accruals: AbAccMJ) (Dechow et al., 1995) เขียนเป็นสมการดังนี้

$$Tacc_{it} = \alpha + \beta_1(\Delta Sales_{it} - \Delta AR_{it}) + \beta_2 PPE_{it} + \epsilon_{it}$$

โดยที่

$Tacc_{it}$ = รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ t

$\Delta Sales_{it}$ = การเปลี่ยนแปลงของรายได้บริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$

ΔAR_{it} = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าบริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$

PPE_{it} = ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ของบริษัท i ปีที่ t

ϵ_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

(3) วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals : AbAccFL) (Dechow et al., 2002) เขียนเป็นสมการดังนี้

$$Tacc_{it} = \alpha + \beta_1(\Delta Sales_{it} - (1-k) \Delta AR_{it}) + \beta_2 PPE_{it} + \beta_3 Tacc_{it-1} + \beta_4 GR\_Sales_{it+1} + \epsilon_{it}$$

โดยที่

$Tacc_{it}$ = รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ t

$\Delta Sales_{it}$ = การเปลี่ยนแปลงของรายได้บริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$

k = ความลาดชันของสัมประสิทธิ์จากสมการถดถอยของ $\Delta sales$ กับ ΔAR

ΔAR_{it}	=	การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าบริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$
PPE_{it}	=	ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ของบริษัท i ปีที่ t
$Tacc_{it-1}$	=	รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ $t-1$
GR_Sales_{it+1}	=	การเปลี่ยนแปลงของรายได้บริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t+1$
ϵ_{it}	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

Phillips et al. (2004) ได้ทำการศึกษาถึงส่วนประกอบต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์และหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจับการการจัดการกำไรทดสอบช่วงปี ค.ศ. 1994 – 2000 ตามแนวคิดของ Burgstahler and Dichev's (1997) ที่พบหลักฐานว่าเหตุผลหนึ่งของการจัดการกำไรก็เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการรายงานผลกำไรที่ลดลงและ Phillips et al.'s (2003) ที่พบว่าค่าใช้จ่ายภายในเงินได้รอการตัดบัญชีเพิ่มประโยชน์ในการตรวจจับการการจัดการกำไรได้ โดยเฉพาะเมื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของกำไร และการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบสินทรัพย์และหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชี โดยใช้ข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงินงานวิจัยนี้ใช้การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิ ($\Delta NDTL$) ตรวจจับการการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงจากนั้น ได้มีการแยกองค์ประกอบต่างๆ ของหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชีมาใช้พิจารณาในการการจัดการกำไรแยกตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน (SFAS No.109) ออกเป็น 8 รายการย่อย นอกจากนี้ยังมีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นรายปีบริษัทด้วยการเปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้นหรือลดลงในหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิที่พบว่า ทั้ง 2 กลุ่ม มีการใช้รายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย การตั้งสำรองและการประเมินมูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ ในการการจัดการกำไรเพิ่มขึ้นผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิ ($\Delta NDTL$) มีประโยชน์เพิ่มขึ้นในการตรวจจับการการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง และการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบของสินทรัพย์และหนี้สินภายในเงินได้รอการตัดบัญชีพบว่า องค์ประกอบรายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย และการตั้งเงินสำรองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการอธิบายความน่าจะเป็นของการการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ireza and Yulianti (2012) ซึ่งศึกษาต่อจากงานวิจัยของ Phillips et al. (2004) ถึงส่วนประกอบต่างๆ ของค่าใช้จ่ายภายในเงินได้รอการตัดบัญชีในการตรวจจับการการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย การศึกษานี้ได้แบ่งองค์ประกอบของภายในเงินได้รอการตัดบัญชีออกเป็น รายได้ค้างรับ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย ค่าตอบแทนผลประโยชน์พนักงานค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์การประเมินมูลค่าทรัพย์สินอื่น ๆ และรายการเบ็ดเตล็ด โดยใช้แบบจำลองเป้าหมายกำไรของ Burgstahler and Dichev (1997) ในกรณีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Earnings management to avoid a loss) เพียง

แบบจำลองเดียว ในการทดสอบช่วงปี ค.ศ. 1999 – 2008 ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Δ NDTL) วิธีรายการคงค้างรวม (Tacc) และส่วนประกอบค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เท่านั้นที่ตรวจจับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ และเป็นจำนวนถึง 64% ของกลุ่มตัวอย่างที่มีการจัดการกำไรเพิ่มหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเปิดเผยรายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตรวจจับการจัดการกำไร และงานวิจัยของ Kasipillai & Mahenthiran (2013) ซึ่งศึกษาต่อจากงานวิจัยของ Philips et al. (2004) ถึงการใช้รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มาเลเซีย โดยใช้แบบจำลองเป้าหมายกำไรของ Burghstahler and Dichev (1997) ในการทดสอบช่วงปี ค.ศ. 2005 – 2008 ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิ (NDTL) มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยใช้ทั้งเกณฑ์คงค้างและการตีราคามูลค่าสินทรัพย์ในการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยกิจการใช้รายการหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสุทธิ (Net Deferred Tax Liabilities: NDTL) เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง ซึ่งสอดคล้องหรือรายการหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่เพิ่มขึ้น หมายความว่ากิจการรายงานรายได้ทางบัญชีสูงกว่ารายได้ทางภาษีซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจการเลื่อนการชำระหนี้สินทางภาษีออกไปในปีต่อ ๆ ไป

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยในอดีตที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไร โดยงานวิจัยในต่างประเทศของ Gordon and Joos (2004) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Unrecognized deferred taxes : Evidence from the U.K. โดยทำการศึกษาจากผู้บริหารองค์กรธุรกิจในประเทศอังกฤษสำหรับความยืดหยุ่นของวิธีการรายงานภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีด้วยวิธี Partial Provision เพื่อรับรู้รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่มีความสัมพันธ์กับการตกแต่งตัวเลขทางบัญชีหรือไม่ โดยเริ่มศึกษาจากปัจจัยการดำเนินงานเฉพาะธุรกิจและปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการตกแต่งตัวเลขว่ามีความสัมพันธ์กับระดับของภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีที่ยังไม่ได้รับรู้หรือไม่ ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารองค์กรธุรกิจใช้ประโยชน์จากการรับรู้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเพื่อบริหารอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ซึ่งสอดคล้องกับคำวิจารณ์ที่ว่าภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีอิทธิพลอย่างมากต่อปัจจัยที่กำหนดอัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ซึ่งมีอิทธิพลต่อกรอบความคิดในการทำสัญญาในประเทศอังกฤษจึงได้ทำการตรวจสอบเพิ่มเติมว่าภาษีที่ไม่ได้มีการรับรู้มีความสัมพันธ์กับการกลับรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีในอนาคตหรือไม่และมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการสร้างกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจในอนาคตหรือไม่ ผลการทดสอบพบว่าองค์ประกอบของภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีสามารถพยากรณ์การกลับรายการ

ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีในอนาคตและความสามารถในการสร้างกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจในอนาคตจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าโดยเฉลี่ยแล้วผู้บริหารองค์กรไม่ได้ละเลยความสามารถในการพยากรณ์ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีที่ยังไม่ได้รับรู้สำหรับการกลับรายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีในอนาคตและตัวชี้วัดความสามารถในการสร้างกำไรจากงบดุลของกิจการสอดคล้องกับงานวิจัยของ Christensen et al. (2008) ซึ่งทำการศึกษาย้อนบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการตั้งสำรองค่าเผื่อสินทรัพย์ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีลดลงในจำนวนที่สูงกว่ามูลค่าที่คาดประมาณไว้ กับการตกแต่งตัวเลขกำไรผ่านการวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มักเป็นบริษัทที่ประสบปัญหาในการดำเนินงานในเวลาต่อมา ส่วนบริษัทที่มีการกลับรายการค่าเผื่อสินทรัพย์ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี มักเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นในช่วงเวลาต่อมา อย่างไรก็ตามแม้บริษัทส่วนใหญ่จะไม่ได้อาศัยช่องทางดังกล่าวในการตกแต่งตัวเลขกำไร แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีบริษัทบางแห่งอาศัยวิธีดังกล่าวปรับแก้ตัวเลขขาดทุนสุทธิให้กลับกลายเป็นกำไรสุทธิ ผ่านการกลับรายการค่าเผื่อมูลค่าสินทรัพย์ดังกล่าวเช่นกัน

รวมถึงงานวิจัยของ Ying et al., (2016) ได้ศึกษาถึงรายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีที่เป็นตัวชี้วัดถึงการจัดการกำไร โดยเก็บข้อมูลจาก CSMAR ช่วงปี ค.ศ. 2009 – 2015 ซึ่งได้มีการพัฒนาวิธีการใหม่ ในการวัดค่าการจัดการกำไรด้วยการใช้รายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี และได้มีการเปรียบเทียบวิธีการใหม่กับแนวทางดั้งเดิมพบว่า วิธีการใหม่นั้น ได้ผลดีและอาจใช้วิธีนี้เป็นวิธีเดียวในการวัดค่าการจัดการกำไรหรือเป็นส่วนเสริมในการวัดค่าด้านอื่นๆของกำไร เนื่องจากวิธีการใหม่นั้นมุ่งเน้นข้อมูลที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นออกเป็น 2 กลุ่ม คือช่วงปี 2009 – 2010 และ 2011 – 2015 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลปี 2009 – 2010 เป็นการทดสอบการวิเคราะห์ข้อมูลซ้ำอีกครั้ง (Robust Testing) ผลการวิเคราะห์การถดถอย แสดงให้เห็นว่ารายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน กล่าวคือ หากสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนสูงขึ้นเท่าใด ภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีก็จะสูงขึ้นเท่านั้น อีกทั้งยังพบว่ากิจการขนาดใหญ่จะมีการจัดการกำไรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rocky and Nurdayadi (2019) ได้ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีและการวางแผนภาษีที่มีต่อการจัดการกำไรและความสามารถในการทำกำไรของบริษัท โดยตัวอย่างที่นำมาศึกษามีจำนวน 24 บริษัท ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย ปี ค.ศ. 2013 – 2017 ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการศึกษาคือ ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชี และการวางแผนภาษี ตัวแปรสอดแทรก คือการจัดการกำไร ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาคือความสามารถในการทำกำไรของบริษัท ผลของการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดการกำไรแต่ไม่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการทำกำไรของ

บริษัท และพบว่าการวางแผนภาษีไม่มีอิทธิพลต่อการจัดการกำไรแต่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการทำกำไร

อย่างไรก็ตามยังมีผลงานวิจัยที่แสดงถึงผลการวิจัยที่แตกต่างออกไป อาทิเช่น ผลงานวิจัยของ Sri Wijayanti (2016) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ต่อการตัดบัญชีกับความเสถียรภาพของกำไรและการจัดการกำไร งานวิจัยนี้ใช้ตัวอย่างในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อินโดนีเซีย ปี ค.ศ.2010 – 2014 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ต่อการตัดบัญชีไม่มีผลกระทบกับความมีเสถียรภาพของกำไร แต่พบว่าปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความมีเสถียรภาพของกำไร เช่น ยอดขาย ต้นทุนค่าใช้จ่าย ราคาหุ้น และสินทรัพย์รวม และพบว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ไม่มีผลกระทบใดๆ กับการจัดการกำไร ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ไม่สามารถระบุความมีเสถียรภาพของกำไรและไม่สามารถตรวจจับการจัดการกำไรของบริษัทได้ เพราะภาระค่าใช้จ่ายภาษีส่วนใหญ่เพิ่มขึ้นจากความแตกต่างมาตรฐานการรายงานทางการเงินและงบการเงินเชิงพาณิชย์

กระแสเงินสดจากการดำเนินงานหรือการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

กระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นตัวบ่งชี้สำคัญที่แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอต่อการดำเนินงานของกิจการ นอกจากนี้เป็นตัวชี้วัดของการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้บริหาร Healy (1985) กล่าวว่าผู้บริหารของกิจการมีความพยายามชะลอการรับรู้รายได้เมื่อปรากฏว่ากิจการมีผลกำไรไม่บรรลุผลตามที่กำหนดไว้ในแผนการจ่ายโบนัสให้แก่ผู้บริหารหรือกิจการมีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงเกินกว่าที่กำหนดไว้ในแผนการจ่ายโบนัสให้แก่ผู้บริหารสถานการณ์เหล่านี้ทำให้ผู้บริหารไม่ได้รับผลตอบแทนในรูปของโบนัสเป็นการเพิ่มเติม Healy and Wahlen (1999) สนับสนุนว่าสัญญาการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้บริหารเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริหารจัดการกำไรเพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง ดังนั้น กระแสเงินสดจากการดำเนินงานจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่ผู้บริหารใช้เป็นข้อบ่งชี้ในการจัดการกำไรผลงานวิจัยในอดีตพบว่า การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการจัดการกำไร (Phillips et al., 2003) และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการจัดการกำไร (นิพนธ์ โพธิ์วิจิตร, 2555) อย่างไรก็ตาม Klein (2002) ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

สรุปแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารวบรวมงานวิจัยในเบื้องต้นพบว่าภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดการกำไร ซึ่งการศึกษาของ Gordon and Joos (2004) พบว่า องค์ประกอบของภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีสามารถพยากรณ์การกลับรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีในอนาคตและความสามารถในการสร้างกำไรจากการดำเนินงานของธุรกิจในอนาคต และ Christensen et al. (2008) ศึกษาถึงการตกแต่งตัวเลขกำไรผ่านการวัดมูลค่ารายการสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอกตัดบัญชี พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มักเป็นบริษัทที่ประสบปัญหาในการดำเนินงานในเวลาต่อมา ส่วนบริษัทที่มีการกลับรายการค่าเพื่อสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอกตัดบัญชี มักเป็นบริษัทที่มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นในช่วงเวลาต่อมา สอดคล้องกับการศึกษาของ Ying et al. (2016) ที่พบว่า รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสัดส่วนสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน กล่าวคือ หากสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนสูงขึ้นเท่าใด ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีก็จะสูงขึ้นเท่านั้น อีกทั้งยังพบว่ากิจการขนาดใหญ่ มักจะมีการจัดการกำไร

นอกจากนี้งานวิจัยของ Phillips et al. (2003) แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่เพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีในการตรวจจบการจัดการกำไร โดยวิธีรายการคงค้างรวมและวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals) ซึ่งพบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการจัดการกำไร (Rocky and Nurdayadi, 2019) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในหนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีสุทธิและการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีประโยชน์เพิ่มขึ้นในการตรวจจบการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Phillips et al., 2004; Andrey, 2018) รวมถึงการรับรู้หนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีสุทธิมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยใช้ทั้งเกณฑ์คงค้างและการตีราคามูลค่าสินทรัพย์ (Kasipillai & Mahenthiran, 2013) สอดคล้องกับการศึกษาของ Irreza and Yulianti (2012) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงหนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี วิธีรายการคงค้างรวมและส่วนประกอบค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์เท่านั้นที่ตรวจจบการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตามการศึกษาของ Sri Wijayanti (2016) พบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ไม่มีผลกระทบใดๆ กับการจัดการกำไร แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้ไม่สามารถระบุความมีเสถียรภาพของกำไรและไม่สามารถตรวจจบการจัดการกำไรของบริษัทได้

จากผลการศึกษาที่ผ่านมาจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและผลของการวิจัยในครั้งนี้จะสอดคล้องกับผลการวิจัยในต่างประเทศหรือไม่ โดยมุ่งเน้นแรงจูงใจในการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งบริษัทเหล่านี้ส่วนต้องการรายงานผลการดำเนินงานให้เป็นที่สนใจของนักลงทุน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ข้อมูลที่นำมาใช้ในการศึกษาจะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน สำหรับแหล่งเก็บข้อมูลจะเก็บจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และระบบข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ (SETSMART) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วงปี พ.ศ. 2558 -2563 ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้น กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน กองทุนรวม อสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ฟื้นฟูการดำเนินงาน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจะจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างเพื่อทำการศึกษารายงานกำไรของผู้บริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไร 2 เป้าหมาย คือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยจะต้องมีคุณสมบัติและเงื่อนไขต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้น

1.1 บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินและกองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากกลุ่มธุรกิจดังกล่าวมีกฎหมายและหลักเกณฑ์อื่นๆ กำกับดูแลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทั่วไปของตลาดหลักทรัพย์

1.2 กลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่ฟื้นฟูการดำเนินงานที่มีกฎหมายหลักเกณฑ์กำกับดูแล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ทั่วไป บริษัทจดทะเบียนที่มีผลประกอบการขาดทุนต่อเนื่องและได้ถูกหน่วยงานกำกับดูแลสั่งพักการซื้อขายหลักทรัพย์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ผ่านการคัดเลือกตามข้อ 1 จะนำมาเลือกทดสอบในกลุ่มบริษัทที่มีความเป็นไปได้มากที่ น่าจะมีการจัดการกำไร โดยทดสอบเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Burgstahler and Dichev (1997) คือทดสอบการกระจายตัวของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (ROA) และการกระจายตัวในการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (Δ ROA) โดยใช้กราฟแสดงค่าสถิติ (Histogram) โดยดูว่าการกระจายตัวของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (ROA) และการกระจายตัวในการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (Δ ROA) มีความราบเรียบสม่ำเสมอหรือไม่ ซึ่งพิจารณาได้จากการทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Assessing Normality) ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnova ซึ่งถ้าช่วงของการกระจายตัวของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (ROA) และการกระจายตัวในการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (Δ ROA) มีความราบเรียบ สม่ำเสมอเป็นปกติ จะมีค่าเฉลี่ยมาตรฐานเท่ากับ 0 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1 โดยที่ผลการศึกษาในอดีตพบว่า มีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่น้อยมากที่รายงานผลขาดทุนเพียงเล็กน้อยและผลกำไรที่ลดลงเพียงเล็กน้อย และมีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมากที่รายงานผลกำไรเพียงเล็กน้อยและผลกำไรที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (Burgstahler and Dichev, 1997; Degeorge, Patel and Zeckhauser, 1999; Phillips et al., 2003) ซึ่งผลที่พบนั้นบ่งชี้ถึงการจัดการกำไรของผู้บริหารกลุ่มดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงดังนั้นในการศึกษานี้จะระบุบริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไร ดังนี้

2.1 บริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Scaled Earnings) คือ บริษัทที่รายงานกำไรเป็นบวกเพียงเล็กน้อย โดยงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ใช้ช่วงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (ROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.02 บริษัทที่อยู่ในช่วงนี้จะถูกระบุว่าเป็นบริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

2.2 บริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Scaled Earnings Changes) คือ บริษัทที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้นจะปีก่อนเพียงเล็กน้อย โดยงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ใช้ช่วงของการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (Δ ROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.01 บริษัทที่อยู่ในช่วงนี้จะถูกระบุว่าเป็นบริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

โดยในการแบ่งบริษัทตามช่วงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (ROA) และช่วงของการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด (Δ ROA) ช่วงละ 0.01 ได้อ้างอิงจากงานวิจัยเรื่องการจัดการกำไรของ Burgstahler and Dichev (1997) และ Phillips et al. (2003)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในการศึกษาจะนำข้อมูลมาจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และใช้ฐานข้อมูลจากระบบข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ออนไลน์ (SETSMART) โดยใช้ข้อมูลงบการเงินย้อนหลังตั้งแต่ปี 2558–2563

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเป็นการศึกษาช่วงปี 2558 – 2563 ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ตัวแปรตาม และตัวแปรควบคุม ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

1.1 สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Deferred Tax Asset : DTA)

สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี เป็นตัวเลขที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด ซึ่งสามารถแสดงการคำนวณได้ดังนี้

$$\text{สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี} = \frac{\text{สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี}}{\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด}}$$

1.2 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (Deferred Tax Liability : DTL)

หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี เป็นตัวเลขที่แสดงในงบแสดงฐานะการเงินหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด ซึ่งสามารถแสดงการคำนวณได้ดังนี้

$$\text{หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี} = \frac{\text{หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี}}{\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด}}$$

1.3 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTI)

รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี เป็นตัวเลขที่แสดงในหมายเหตุประกอบงบการเงินหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด ซึ่งสามารถแสดงการคำนวณได้ดังนี้

$$\text{รายได้ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี} = \frac{\text{รายได้ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี}}{\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด}}$$

1.4 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี (DTE)

ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี เป็นตัวเลขที่แสดงในหมายเหตุประกอบงบการเงินหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด ซึ่งสามารถแสดงการคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี} = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี}}{\text{สินทรัพย์รวมต้นงวด}}$$

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การจัดการกำไร (Earning Management : EM) โดยใช้วิธีการวัดค่าตัวแปรตามงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ประกอบด้วย

2.1 การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Earnings management to avoid a loss : Scaled Earnings) เป็นตัวแทนของผลการดำเนินงาน เพื่อวิเคราะห์ว่ากิจการมีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลขาดทุนหรือไม่โดยการวัดค่ากำหนดได้ดังนี้

กรณีกำไรสุทธิเป็นบวกเล็กน้อย คือ รายงานกำไรอยู่ในช่วง $[0, 0.02]$ มีค่าเป็น 1
กรณีอื่น มีค่าเป็น 0

2.2 การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Earnings management to avoid an earnings decline : Scaled Earnings Changes) เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงในผลการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์ว่ากิจการมีการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงผลการดำเนินงานที่ลดลงหรือไม่โดยการวัดค่ากำหนดได้ดังนี้

กรณีการเปลี่ยนแปลงในผลการดำเนินงานเป็นบวกเล็กน้อย คือ รายงานผลการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นในช่วง $[0, 0.01]$ มีค่าเป็น 1
กรณีอื่น มีค่าเป็น 0

3. ตัวแปรควบคุม (Control Variables) เป็นตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะของบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร งานวิจัยในอดีตที่มีการศึกษามาแล้ว ประกอบด้วย

3.1 รายการคงค้าง (Accrual Model : AC) โดยใช้วิธีการวัดค่าตัวแปรตามงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

(1) วิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual : Tacc) (Healy, 1985) เขียนสมการดังนี้

$$Tacc_{it} = NI_{it} - CFO_{it}$$

โดยที่

$Tacc_{it}$ = รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ t หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

NI_{it} = กำไรสุทธิของบริษัท i ปีที่ t หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

CFO_{it} = กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ปีที่ t หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

(2) วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals : AbAccFL) (Dechow et al., 2002) เขียนเป็นสมการดังนี้

$$Tacc_{it} = \alpha + \beta_1(\Delta Sales_{it} - (1-k) \Delta AR_{it}) + \beta_2 PPE_{it} + \beta_3 Tacc_{it-1} + \beta_4 GR\_Sales_{it+1} + \epsilon_{it}$$

โดยที่

$Tacc_{it}$ = รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ t หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

$\Delta Sales_{it}$ = การเปลี่ยนแปลงของรายได้บริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$ หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

k = ความลาดชันของสัมประสิทธิ์จากสมการถดถอยของ $\Delta sales$ กับ ΔAR

ΔAR_{it} = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้าบริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t-1$ หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

PPE_{it} = ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ของบริษัท i ปีที่ t หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

$Tacc_{it-1}$ = รายการคงค้างรวมของบริษัท i ปีที่ $t-1$ หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

GR_Sales_{it+1} = การเปลี่ยนแปลงของรายได้บริษัท i ปีที่ t กับปีที่ $t+1$ หารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

ϵ_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

เป็นการวัดค่ารายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary accruals) โดยคำนวณจากความแตกต่างระหว่างค่ารายการคงค้างรวมที่เกิดขึ้นจริง (Total accruals) กับรายการคงค้างที่ควรจะเป็นจากการดำเนินธุรกิจตามปกติที่ประมาณการได้ (Non-discretionary accruals) โดยมีขั้นตอนดังนี้

(2.1) จำนวนหารายการคงค้างรวม (Total Accruals) จำนวนได้จากสมการดังต่อไปนี้

$$TAC_{it} = NI_{it} - CFO_{it} \quad (1)$$

โดยที่

$$TAC_{it} = \text{รายการคงค้างรวมของบริษัท } i \text{ ปีที่ } t$$

$$NI_{it} = \text{กำไรสุทธิของบริษัท } i \text{ ปีที่ } t$$

$$CFO_{it} = \text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท } i \text{ ปีที่ } t$$

(2.2) จำนวนหารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Non-discretionary accruals)

การคำนวณหารายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร หรือ รายการคงค้างที่ควรจะเป็นจากการดำเนินธุรกิจตามปกติ โดยวิธีการคำนวณคือนำข้อมูลของบริษัทที่มีงบการเงินย้อนหลังจำนวน 6 ปีมาคำนวณสมการถดถอยเชิงเส้นเพื่อประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5$) เป็นรายกลุ่มอุตสาหกรรม 7 กลุ่ม จากนั้นก็จะนำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยไปแทนค่าเพื่อคำนวณรายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารต่อไป โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย สามารถคำนวณได้ตามสมการดังต่อไปนี้

$$TAC_{it}/TA_{i,t-1} = \alpha_1(1/TA_{i,t-1}) + \alpha_2(\Delta Sales_{it} - (1-k) \Delta AR_{it})/TA_{i,t-1} + \alpha_3(PPE_{it}/TA_{i,t-1}) + \alpha_4 Tacc_{i,t-1} + \alpha_5 GR\_Sales_{i,t+1} + \mathcal{E}_{it} \quad (2)$$

(2.3) นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ($\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5$) ที่ได้จากการคำนวณตามสมการที่ (2) ไปแทนค่าในสมการที่ (3) ซึ่งเป็นข้อมูลงบการเงินตามรายอุตสาหกรรม เพื่อคำนวณหารายการคงค้างที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจฝ่ายบริหาร (Non-discretionary accruals) ตามสมการดังนี้

$$NDCA_{it} = \alpha_1(1/TA_{i,t-1}) + \alpha_2(\Delta Sales_{it} - (1-k) \Delta AR_{it})/TA_{i,t-1} + \alpha_3(PPE_{it}/TA_{i,t-1}) + \alpha_4 Tacc_{i,t-1} + \alpha_5 GR\_Sales_{i,t+1} + \mathcal{E}_{it} \quad (3)$$

โดยที่

$NDCA_{i,t}$ = รายการคงค้างที่ไม่อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท i ในปีที่ t

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4, \alpha_5$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นแต่ละรายอุตสาหกรรม

(2.4) เมื่อได้รายการคงค้างที่ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารแล้ว จะนำไปหักออกจากรายการคงค้างรวม (Total accruals) โดยจะเหลือส่วนที่เป็นผลต่างคือรายการคงค้างที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหาร (Discretionary accruals)

$$DCA_{i,t} = TAC_{i,t}/TA_{t-1} - NDCA_{i,t}$$

โดยที่

$DCA_{i,t}$ = รายการคงค้างโดยดุลยพินิจของฝ่ายบริหารของบริษัท i ในปีที่ t

3.2 กระแสเงินสดจากการดำเนินงานหรือการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash Flow from Operating Activities) แบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมการจัดการกำไร ดังนี้

3.2.1 การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Earnings management to avoid a loss : Scaled Earnings) วัดค่าโดยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานปีปัจจุบันหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

3.2.2 การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Earnings management to avoid an earnings decline : Scaled Earnings Changes) วัดค่าโดยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานปีปัจจุบันกับปีก่อนหารด้วยสินทรัพย์รวมต้นงวด

ตัวแบบในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยพัฒนาจากตัวแบบของ Phillips et al. (2003) ในการทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยไม่ศึกษาพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน เนื่องจากผลของงานวิจัยในอดีตดังกล่าวพบว่า รายการภาษีเงินได้รื้อการตัดบัญชีไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาใน 2 พฤติกรรมการจัดการกำไรอันประกอบด้วย

1. พฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Earnings management to avoid a loss: Scaled Earnings) เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$EM1_{it} = \alpha + \beta_1 DTA_{it} + \beta_2 DTL_{it} + \beta_3 DTI_{it} + \beta_4 DTE_{it} + \beta_5 AC_{it} + \beta_6 CFO_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

$EM1_{it}$ = การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนของบริษัท i ปีที่ t

DTA_{it} = สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

DTL_{it} = หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

DTI_{it} = รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

DTE_{it} = ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

AC_{it} = การวัดรายการคงค้างของบริษัท i ในปีที่ t ได้แก่

- วิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual : TAcc)

- วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals : AbAccFL)

CFO_{it} = กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ปีที่ t

ε_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

2. พฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Earnings management to avoid an earnings decline : Scaled Earnings Changes) เขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$EM2_{it} = \alpha + \beta_1 DTA_{it} + \beta_2 DTL_{it} + \beta_3 DTI_{it} + \beta_4 DTE_{it} + \beta_5 AC_{it} + \beta_6 \Delta CFO_{it} + \varepsilon_{it}$$

โดยที่

$EM2_{it}$ = การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงของบริษัท i ปีที่ t

DTA_{it} = สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

DTL_{it} = หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

DTI_{it} = รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

DTE_{it} = ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีของบริษัท i ปีที่ t

- AC_{it} = การวัดรายการคงค้างของบริษัท i ในปีที่ t ได้แก่
- วิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual : TAcc)
  - วิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward-looking abnormal accruals : AbAccFL)
- ΔCFO_{it} = การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัท i ปีที่ t
- ϵ_{it} = ค่าความคลาดเคลื่อน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วนและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการอธิบายภาพรวมของตัวแปรในรูปของค่าสถิติพื้นฐาน ประเภทการแจกแจงความถี่และร้อยละ (Frequency and Proportion) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่ามัธยฐาน (Median) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์การกระจายของความถี่ (Frequency Distribution Analysis) เพื่อวิเคราะห์ว่ากราฟการกระจายของความถี่ของตัวเลขกำไรสุทธิ (Scaled earnings) และการเปลี่ยนแปลงในผลการดำเนินงาน (Changes in scaled earnings) ของกิจการเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงหรือไม่

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไร

บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและผลการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน เพื่อการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2558 -2563 ทุกกลุ่มอุตสาหกรรม ยกเว้น กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจธนาคาร กองทุนรวมอสังหาริมทรัพย์และกองทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ และผู้วิจัยได้ทำการตัดข้อมูลของกลุ่มบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงาน และบริษัทที่ไม่สามารถหาข้อมูลได้ครบถ้วนออกจากการศึกษา คงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 2,564 ปีบริษัท (Firm-year) โดยแสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

รายการ	จำนวนตัวอย่าง						รวม
	2558	2559	2560	2561	2562	2563	
จำนวนบริษัทจดทะเบียน	547	587	598	606	620	629	3,587
หัก กลุ่มธุรกิจการเงิน กองทุนรวม	99	127	124	126	129	132	737
หัก บริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ	6	7	6	5	5	5	34
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน	40	45	45	34	49	39	252
จำนวนคงเหลือ	402	408	423	441	437	453	2,564

การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนาเป็นการอธิบายถึงข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ผลการวิเคราะห์แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่นำมาศึกษา

ตัวแปร	N	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
ROA	2564	.0421	.0925	-.5501	1.0263
Δ ROA	2564	.0016	.0852	-.5032	1.3279
DTA	2564	.0109	.0147	.0000	.1551
DTL	2564	.0138	.0271	.0000	.3233
DTI	2564	.0021	.0060	.0000	.1366
DTE	2564	.0013	.0040	.0000	.0694
TAcc	2564	-.0341	.1040	-.9405	.9793
AbAccFL	2564	-.0120	.1232	-3.6773	.9939
CFO	2564	.0762	.1127	-1.1315	1.2360
Δ CFO	2564	.0042	.1305	-3.3209	1.0537

โดยที่

ROA	แทน	กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
Δ ROA	แทน	การเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
DTA	แทน	สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
DTL	แทน	หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
DTI	แทน	รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
DTE	แทน	ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
TAcc	แทน	การวัดรายการคงค้าง โดยวิธีรายการคงค้างรวม
AbAccFL	แทน	การวัดรายการคงค้าง โดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติ
CFO	แทน	กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด
Δ CFO	แทน	การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่อสินทรัพย์รวมต้นงวด

จากตารางที่ 2 พบว่ากำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0421 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0925 ซึ่งมีการกระจายตัวตั้งแต่บริษัทที่รายงานกำไรเป็นลบ ROA เท่ากับ -0.5501 จนถึงบริษัทที่รายงานกำไรเป็นบวก ROA เท่ากับ 1.0263 และค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Δ ROA) เท่ากับ 0.0016 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0852 ซึ่งมีการกระจายตัวตั้งแต่บริษัทที่รายงานกำไรลดลงจากปีก่อน Δ ROA เท่ากับ -0.5032 จนถึงบริษัทที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้นจากปีก่อน Δ ROA เท่ากับ 1.3279

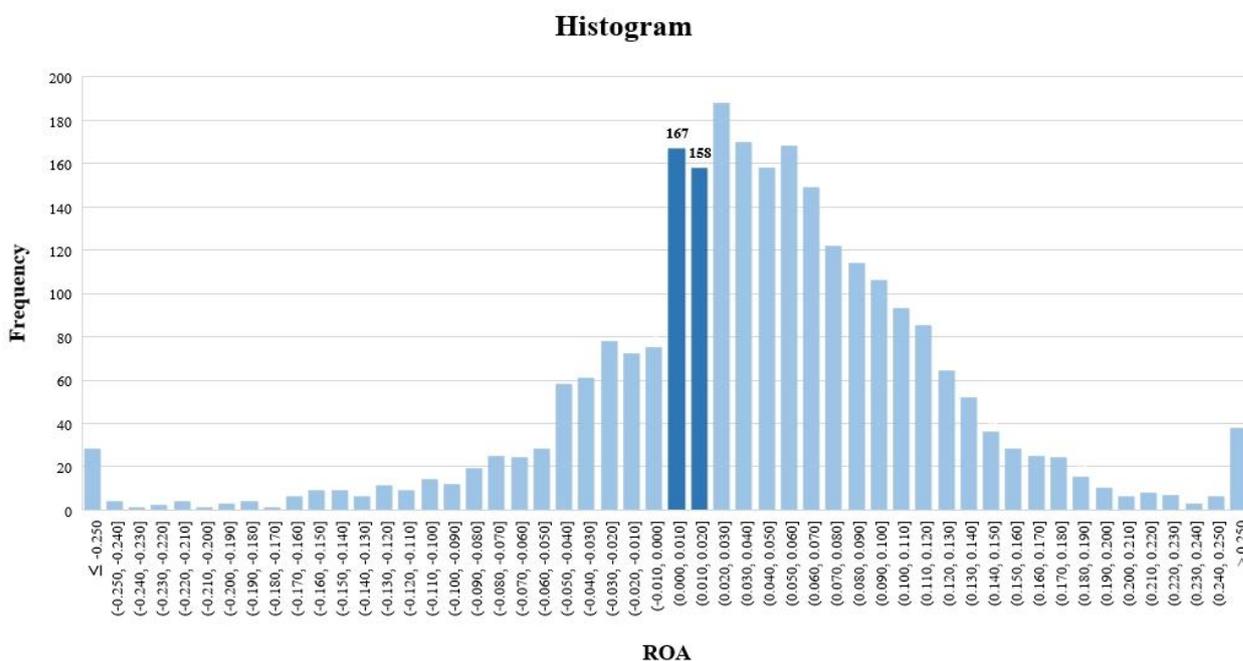
ค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTA) เท่ากับ 0.0109 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0147 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTL) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0138 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0271 ค่าเฉลี่ยของรายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTI) เท่ากับ 0.0021 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0060 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTE) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0013 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0040

สำหรับค่าสถิติของรายการคงค้างวิธีรายการคงค้างรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.034 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.1040 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.9405 และค่าสูงสุดเท่ากับ 0.9793 และรายการคงค้างวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0120 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.1232 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -3.6773 และค่าสูงสุดเท่ากับ 0.9939 ส่วนค่าเฉลี่ยของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเท่ากับ 0.0762 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.1127 และการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0042 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.1305

การระบุตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร

เพื่อระบุบริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Scaled Earnings) หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Scaled Earnings Changes) ผู้วิจัยใช้ผลการวิเคราะห์กราฟการกระจายของความถี่ของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Δ ROA) ของกิจการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Scaled Earnings) คือ บริษัทที่รายงานกำไรเป็นบวกเพียงเล็กน้อย โดยงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ใช้ช่วงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.02 บริษัทที่อยู่ในช่วงนี้จะถูกระบุว่าเป็นบริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

ภาพที่ 4 กราฟแสดงค่าสถิติ (Histogram) การกระจายตัวของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

ภาพที่ 4 แสดงให้เห็นการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อแบ่งช่วงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) เป็นช่วงที่มีความกว้างเท่าๆ กันเท่ากับ 0.01 ยกเว้นปลายขอบ 2 ด้านของกราฟที่นับจำนวนชุดตัวอย่างที่เหลือที่มีค่าน้อยกว่า -0.25 และมากกว่า 0.25 รวมในกราฟแท่งเดียว จุดที่แบ่งระหว่างบริษัทที่มีกำไรและขาดทุนคือระหว่าง -0.01 และ 0 และแท่งกราฟที่อยู่ระหว่าง 0.00 – 0.02 คือกลุ่มตัวอย่างที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนจำนวนทั้งสิ้น 325 ปีบริษัท

ตารางที่ 3 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

Kolmogorov-Smirnov ^a			
	Statistic	df	Sig.
ROA	0.106	2564	0.000***

หมายเหตุ : ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, ร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

จากตารางที่ 3 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Assessing Normality) พบว่า การกระจายตัวของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ซึ่งทดสอบด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov แล้วพบว่ามีความ Significance เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งจากการวิเคราะห์กราฟการกระจายของความถี่และผลการทดสอบการแจกแจงแบบปกติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อ

หลักเล็งการรายงานผลขาดทุน (Scaled Earnings) สอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่า มีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมากที่รายงานผลกำไรเป็นบวกเพียงเล็กน้อย (Burgstahler and Dichev, 1997; Degeorge, Patel and Zeckhauser, 1999; Phillips et al., 2003) ซึ่งผลที่พบนั้นบ่งชี้ถึงการจัดการกำไรของผู้บริหารกลุ่มดังกล่าวเพื่อหลักเล็งการรายงานผลขาดทุน

กลุ่มตัวอย่างบริษัทที่รายงานผลกำไรเป็นบวกเพียงเล็กน้อย (ROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่ น้อยกว่า 0.02 มีจำนวนทั้งสิ้น 325 ปีบริษัท (Firm-year) ซึ่งถูกจัดเป็นกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่มีพฤติกรรม การจัดการกำไร ส่วนที่เหลือจำนวน 2,239 ปีบริษัท จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ไม่มีพฤติกรรม การจัดการกำไร

ตารางที่ 4 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี พฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลักเล็งการรายงานผลขาดทุน (EM1)

ตัวแปร	N	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร (EM1 = 1)					
DTA	325	0.0099	0.0061	0.0000	0.1091
DTL	325	0.0176	0.0048	0.0000	0.3233
DTI	325	0.0013	0.0001	0.0000	0.0158
DTE	325	0.0011	0.0000	0.0000	0.0286
TAcc	325	-0.0324	-0.0342	-0.3171	0.3275
AbAccFL	325	-0.0232	-0.0144	-3.6773	0.3458
CFO	325	0.0425	0.0453	-0.3195	0.3252
กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร (EM1 = 0)					
DTA	2,239	0.0110	0.0065	0.0000	0.1551
DTL	2,239	0.0132	0.0026	0.0000	0.3200
DTI	2,239	0.0022	0.0003	0.0000	0.1366
DTE	2,239	0.0013	0.0000	0.0000	0.0694
TAcc	2,239	-0.0344	-0.0386	-0.9405	0.9793
AbAccFL	2,239	-0.0104	-0.0105	-0.9091	0.9939
CFO	2,239	0.0811	0.0811	-1.1315	1.2360

จากตารางที่ 4 พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Scaled Earnings) จำนวน 325 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 12.68 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Scaled Earnings) จำนวน 2,239 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 87.32

จากตารางที่ 4 พิจารณาตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0099 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0061 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.1091 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0176 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0048 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3233 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0013 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0001 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.0158 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0011 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.0286

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0110 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0065 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.1551 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0132 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0026 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3200 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0022 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0003 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.1366 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0013 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.0694

เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรมีค่าเฉลี่ยของสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร เว้นแต่หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร

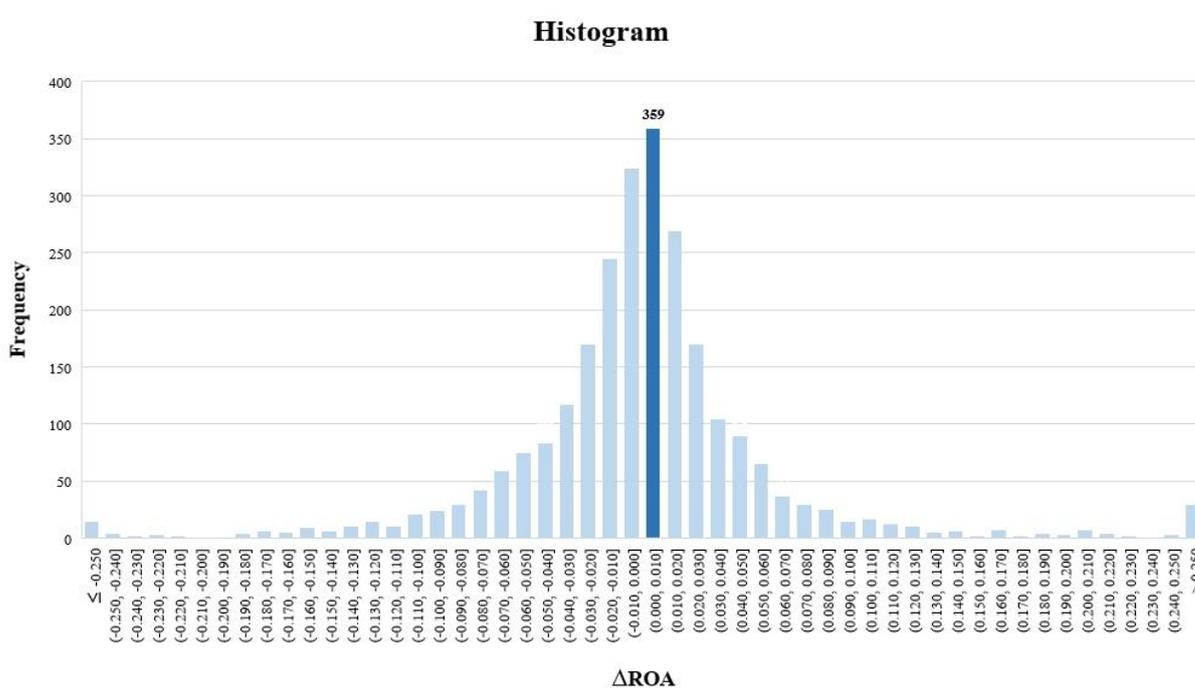
จากตารางที่ 4 พิจารณาตัวแปรควบคุมของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่าการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0324 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0342 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.3171 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3275 การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0232 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0144 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -3.6773 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3458 กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0425 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0453 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.3195 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3252

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0344 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0386 ค่าต่ำสุดเท่ากับ

-0.9405 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.9793 การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0104 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0105 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.9091 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.9939 กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0811 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0811 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -1.1315 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.2360

เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรมีค่าเฉลี่ยของการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติ และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร เว้นแต่การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร

2. บริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Scaled Earnings Changes) คือ บริษัทที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย โดยงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ใช้ช่วงของการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ΔROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.01 บริษัทที่อยู่ในช่วงนี้จะถูกระบุว่าเป็นบริษัทที่น่าจะมีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

ภาพที่ 5 กราฟแสดงค่าสถิติ (Histogram) การกระจายตัวในการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ΔROA)

ภาพที่ 5 แสดงให้เห็นการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เมื่อแบ่งช่วงการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ΔROA) เป็นช่วงที่มีความ

กว้างเท่าๆ กันเท่ากับ 0.01 ยกเว้นปลายขอบ 2 ด้านของกราฟที่นับจำนวนชุดตัวอย่างที่เหลือที่มีค่าน้อยกว่า -0.25 และมากกว่า 0.25 รวมในกราฟแท่งเดียว จุดที่แบ่งระหว่างบริษัทที่มีกำไรและขาดทุนคือระหว่าง -0.01 และ 0 และแท่งกราฟที่อยู่ระหว่าง 0.00 – 0.01 คือกลุ่มตัวอย่างที่น่าจะมีพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงจำนวนทั้งสิ้น 359 ปีบริษัท

ตารางที่ 5 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติของการเปลี่ยนแปลงของกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ΔROA)

Kolmogorov-Smirnov ^a			
	Statistic	df	Sig.
ΔROA	0.186	2564	0.000***

หมายเหตุ: ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, ร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติ (Assessing Normality) พบว่า การกระจายตัวในการเปลี่ยนแปลงกำไรสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (ΔROA) มีการแจกแจงแบบไม่ปกติ ซึ่งทดสอบด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov แล้วพบว่ามีความ Significance เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.01 ซึ่งจากการวิเคราะห์กราฟการกระจายของความถี่และผลการทดสอบการแจกแจงแบบปกติ ชี้ให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Scaled Earnings Changes) สอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตที่พบว่ามีจำนวนบริษัทในสัดส่วนที่สูงมากที่สุดที่รายงานผลกำไรเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย (Burgstahler and Dichev, 1997; Degeorge, Patel and Zeckhauser, 1999; Phillips et al., 2003) ซึ่งผลที่พบนั้นบ่งชี้ถึงการจัดการกำไรของผู้บริหารกลุ่มดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

กลุ่มตัวอย่างบริษัทที่รายงานผลกำไรเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย (ΔROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.01 มีจำนวนทั้งสิ้น 359 ปีบริษัท (Firm-year) ซึ่งถูกจัดเป็นกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร ส่วนที่เหลือจำนวน 2,205 ปีบริษัท จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร

ตารางที่ 6 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (EM2)

ตัวแปร	N	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด
กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร (EM2 = 1)					
DTA	359	0.0086	0.0055	0.0000	0.1100
DTL	359	0.0153	0.0040	0.0000	0.2918
DTI	359	0.0012	0.0003	0.0000	0.0336
DTE	359	0.0009	0.0000	0.0000	0.0415
TAcc	359	-0.0286	-0.0359	-0.3174	0.4464
AbAccFL	359	-0.0058	-0.0097	-0.2462	0.4703
ΔCFO	359	0.0111	0.0094	-0.5132	0.3334
กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร (EM2 = 0)					
DTA	2,205	0.0112	0.0065	0.0000	0.1551
DTL	2,205	0.0135	0.0026	0.0000	0.3233
DTI	2,205	0.0023	0.0003	0.0000	0.1366
DTE	2,205	0.0014	0.0000	0.0000	0.0694
TAcc	2,205	-0.0350	-0.0381	-0.9405	0.9793
AbAccFL	2,205	-0.0131	-0.0117	-3.6773	0.9939
ΔCFO	2,205	0.0030	0.0041	-3.3209	1.0537

จากตารางที่ 6 พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Scaled Earnings Changes) จำนวน 359 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 14.00 และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Scaled Earnings Changes) จำนวน 2,205 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 86.00

จากตารางที่ 6 พิจารณาตัวแปรอิสระของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่าสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0086 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0055 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.1100 นี่สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0153 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0040 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.2918

รายได้ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0012 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0003 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.0336 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0009 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.0415

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่า สิ้นทรัพย์ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0112 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0065 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.1551 หนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0135 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0026 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3233 รายได้ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0023 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0003 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.1366 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0014 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.0000 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.0694

เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรมีค่าเฉลี่ยของ สิ้นทรัพย์ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี และค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร เว้นแต่หนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร

จากตารางที่ 6 พิจารณาตัวแปรควบคุมของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0286 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0359 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.3174 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.4464 การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0058 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0097 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.2462 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.4703 การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0111 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0094 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.5132 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.3334

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0350 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0381 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -0.9405 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.9793 การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.0131 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ -0.0117 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -3.6773 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.9939 การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.0030 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.0041 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -3.3209 และมีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.0537

เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองกลุ่ม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรมีค่าเฉลี่ยของการวัดรายการคงค้างทั้งวิธีรายการคงค้างรวม วิธีรายการคงค้างเกินปกติ และการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไร

การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงอนุมาน

ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระตามสมมติฐาน โดยแบ่งออกเป็น 2 พฤติกรรมการจัดการกำไร ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน (Earnings management to avoid a loss: Scaled Earnings)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน โดยเปรียบเทียบการวัดรายการคงค้าง (AC) ระหว่างวิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual) กับวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward - looking abnormal accrual)

$$EM1_{it} = \alpha + \beta_1 DTA_{it} + \beta_2 DTL_{it} + \beta_3 DTI_{it} + \beta_4 DTE_{it} + \beta_5 AC_{it} + \beta_6 CFO_{it} + \epsilon_{it}$$

Earnings Target 1 : Scaled Earnings		Total Accrual (TAcc)		Forward - looking abnormal accruals (AbAccFL)	
Variable Independent	β	Coefficient	P-Value	Coefficient	P-Value
DTA	β_1	-38.208	.000***	-32.901	.000***
DTL	β_2	-9.978	.000***	-9.578	.000***
DTI	β_3	-243.230	.000***	-233.257	.000***
DTE	β_4	-158.111	.000***	-143.930	.000***
TAcc	β_5	-6.630	.000***		
AbAccFL	β_5			-7.812	.000***
CFO	β_6	-11.281	.000***	-11.176	.000***
Nagelkerke R Square			55.70%	57.00%	
Chi-square			1,385.503	1,431.440	
Percentage Predicted Correct			83.50%	84.20%	
Cut-Off value			0.50	0.50	
จำนวนตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการจัดการกำไร			325	ปีบริษัท	
จำนวนตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมการจัดการกำไร			2,239	ปีบริษัท	
รวม			2,564	ปีบริษัท	

หมายเหตุ : ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, ร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

จากตารางที่ 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อพฤติกรรม การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรจำนวน 325 ปีบริษัท และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรจำนวน 2,239 ปีบริษัท รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบจำนวน 2,564 ปีบริษัท พบว่าค่า Nagelkerke R Square ในกรณีการวัดรายการคงค้าง โดยวิธีรายการคงค้างรวมเท่ากับ 55.70% และวิธีรายการคงค้างเกินปกติเท่ากับ 57.00% หมายความว่า ตัวแปรอิสระมีความสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการ รายงานผลขาดทุนได้ถึง 55.70% และ 57.00% ตามลำดับ และสามารถสรุปผลการทดสอบตาม สมมติฐานงานวิจัยทั้งการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมและวิธีรายการคงค้างเกินปกติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ได้ดังนี้

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อ หลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน กรณีการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวม (TAcc) พบว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTA) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -38.208 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTL) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -9.978 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTI) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -243.230 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTE) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -158.111 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 จึงสรุปได้ว่าสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงิน ได้รอการตัดบัญชี และค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรม การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

ในส่วนของตัวแปรควบคุม พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวม (TAcc) มี ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -6.630 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 และกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -11.281 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าการวัดรายการคงค้างโดยวิธี รายการคงค้างรวมและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมจัดการ กำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนเช่นเดียวกัน

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อ หลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน กรณีการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (AbAccFL) พบว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTA) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -32.901 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTL) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -9.578 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTI) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -233.257 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTE) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -143.930 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 และ จึงสรุปได้ว่าสินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี รายได้

ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีและค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรม
การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

ในส่วนองตัวแปรควบคุม พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติ
(AbAccFL) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -7.812 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 และกระแสเงินสดจากการ
ดำเนินงาน (CFO) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -11.176 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าการวัด
รายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบ
กับพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนเช่นเดียวกัน

จากผลการทดสอบสมมติฐาน จึงสรุปได้ว่า รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์
เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
นัยสำคัญ 0.05

2. พฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง (Earnings management to avoid an earnings decline : Scaled Earnings Changes)

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง โดยเปรียบเทียบการวัดรายการคงค้าง (AC) ระหว่างวิธีรายการคงค้างรวม (Total Accrual) กับวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (Forward - looking abnormal accrual)

$$EM_{2it} = \alpha + \beta_1 DTA_{it} + \beta_2 DTL_{it} + \beta_3 DTI_{it} + \beta_4 DTE_{it} + \beta_5 AC_{it} + \beta_6 \Delta CFO_{it} + \epsilon_{it}$$

Earnings Target 2 : Scaled Earnings Changes		Total Accrual (TAcc)		Forward - looking abnormal accruals (AbAccFL)	
Variable Independent	β	Coefficient	P-Value	Coefficient	P-Value
DTA	β_1	-76.751	.000***	-80.867	.000***
DTL	β_2	-13.050	.000***	-13.973	.000***
DTI	β_3	-205.032	.000***	-210.732	.000***
DTE	β_4	-180.708	.000***	-188.271	.000***
TAcc	β_5	3.169	.000***		
AbAccFL	β_5			1.503	.038**
ΔCFO	β_6	1.549	.005***	.851	.130
Nagelkerke R Square			47.50%	46.80%	
Chi-square			1,129.097	1,107.411	
Percentage Predicted Correct			84.60%	85.40%	
Cut-Off value			0.50	0.50	
จำนวนตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการจัดการกำไร			359	ปีบริษัท	
จำนวนตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมการจัดการกำไร			2,205	ปีบริษัท	
รวม			2,564	ปีบริษัท	

หมายเหตุ : ***, **, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99, ร้อยละ 95 และร้อยละ 90 ตามลำดับ

จากตารางที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการ

จัดการกำไรจำนวน 359 ปีบริษัท และกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรจำนวน 2,205 ปีบริษัท รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบจำนวน 2,564 ปีบริษัท พบว่าค่า Nagelkerke R Square ในกรณีการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมเท่ากับ 47.50% และวิธีรายการคงค้างเกินปกติเท่ากับ 46.80% หมายความว่า ตัวแปรอิสระมีความสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงได้ถึง 47.50% และ 46.80% ตามลำดับ และสามารถสรุปผลการทดสอบตามสมมติฐานงานวิจัยทั้งการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมและวิธีรายการคงค้างเกินปกติ ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ได้ดังนี้

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง กรณีการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวม (TAcc) พบว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTA) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -76.751 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTL) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -13.050 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTI) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -205.032 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTE) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -180.708 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 จึงสรุปได้ว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

ในส่วนของตัวแปรควบคุม พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวม (TAcc) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3.169 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 และการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Δ CFO) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.549 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.005 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมและการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง กรณีการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (AbAccFL) พบว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTA) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -80.867 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTL) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -13.973 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTI) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -210.732 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (DTE) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -188.271 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.000 จึงสรุปได้ว่า สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัด

บัญชี รายได้ภาษีเงิน ได้รอกการตัดบัญชี ค่าใช้จ่ายภาษีเงิน ได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับ พฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

ในส่วนของตัวแปรควบคุม พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติ (AbAccFL) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.503 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.038 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่าการวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ พฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง แต่กลับพบว่าการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Δ CFO) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.851 มีค่า P-Value เท่ากับ 0.130 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง

จากผลการทดสอบสมมติฐานจึงสรุปได้ว่า รายการภาษีเงิน ได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

ตารางที่ 9 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานงานวิจัย	ผลการทดสอบ
H_1 : รายการภาษีเงิน ได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน	ยอมรับ
H_2 : รายการภาษีเงิน ได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง	ยอมรับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี อันประกอบด้วย สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาการจัดการกำไรของผู้บริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรใน 2 เป้าหมาย คือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง ซึ่งในการศึกษาจะมุ่งไปที่กลุ่มบริษัทที่รายงานกำไรเป็นบวกเพียงเล็กน้อยและบริษัทที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้นจะปีก่อนเพียงเล็กน้อยว่ามีการจัดการกำไรหรือไม่ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินประจำปีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2558 -2563 จากระบบฐานข้อมูล SET SMART ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 2,564 ปีบริษัท ภายหลังจากการเก็บข้อมูลทั้งหมด ได้นำมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรที่ใช้ในการทำวิจัย เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด และวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบโลจิสติกส์ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสมมติฐานการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนของกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่รายงานกำไรเป็นบวกเพียงเล็กน้อย (ROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.02 มีจำนวน 325 ปีบริษัท คิดเป็นร้อยละ 12.68 ซึ่งถูกจัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน และกลุ่มตัวอย่างที่เหลือจำนวน 2,239 ปีบริษัท คิดเป็นร้อยละ 87.32 จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน

ในส่วนของพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงของกลุ่มตัวอย่างบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่รายงานกำไรเพิ่มขึ้นจากปีก่อนเพียงเล็กน้อย (Δ ROA) มากกว่าหรือเท่ากับ 0 แต่น้อยกว่า 0.01 มีจำนวน 359 ปีบริษัท คิดเป็นร้อยละ 14.00 ซึ่งถูกจัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการ

รายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง และกลุ่มตัวอย่างที่เหลือจำนวน 2,205 ปีบริษัท คิดเป็นร้อยละ 86.00 จัดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีพฤติกรรมจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังนี้

รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี อันประกอบด้วย สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า หากรายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีเพิ่มขึ้นส่งผลให้การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gordon and Joos (2004); Christensen et al. (2008); Ying et al. (2016) ที่พบว่า รายการภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร และงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) พบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ Irreza and Yulianti (2012); Rocky and Nurdayadi (2019) พบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี การเปลี่ยนแปลงหนี้สินภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี มีอิทธิพลต่อการตรวจจับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของตัวแปรควบคุม การวัดรายการคงค้างทั้งวิธีรายการคงค้างรวมและวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Irreza and Yulianti (2012) พบว่า การวัดรายการคงค้างโดยวิธีรายการคงค้างรวมตรวจจับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนได้อย่างมีนัยสำคัญ และกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพัฒน์ โพธิ์วิจิตร (2555) พบว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไร

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สามารถสรุปและอภิปรายผล ได้ดังนี้

รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี อันประกอบด้วย สินทรัพย์ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี หนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี รายได้ภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชี ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่า หากรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอยู่ในระดับลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gordon and Joos (2004); Christensen et al. (2008); Ying et al. (2016) ที่พบว่า รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไร และงานวิจัยของ Phillips et al. (2003) ที่พบว่า ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ Kasipillai & Mahenthiran (2013) ที่พบว่า การรับรู้รายการหนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีสุทธิ มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และงานวิจัยของ Phillips et al. (2004); Andrey (2018) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงในหนี้สินภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีสุทธิ และการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีประโยชน์เพิ่มขึ้นในการตรวจจับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

ในส่วนของตัวแปรควบคุม การวัดรายการคงค้างทั้งวิธีรายการคงค้างรวมและวิธีรายการคงค้างเกินปกติมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยวิธีรายการคงค้างรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่าการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการกำไร (Phillips et al., 2003) อย่างไรก็ตาม พบว่าการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยวิธีรายการคงค้างเกินปกติไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Klein (2002) ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับรายการคงค้างที่ขึ้นกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นักลงทุนสามารถนำผลงานวิจัยนี้เป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อประกอบการวิเคราะห์และพิจารณาก่อนการตัดสินใจในการลงทุน เนื่องจากผลการทดสอบในงานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การจัดการกำไรของผู้บริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลงของกิจการจะลดลงหากกิจการมีรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีสูงขึ้น ดังนั้นในกรณีที่รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชียื่นลดลง นักลงทุนต้องตระหนักและพิจารณาผลการดำเนินงานของกิจการควบคู่ด้วยเช่นกัน

สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ ควรส่งเสริมให้กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียสาธารณะ (NPAEs) เลือกใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 12 เรื่องภาษีเงินได้ เนื่องจากการรับรู้รายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าว สามารถลดโอกาสหรือพฤติกรรมในการจัดการกำไรโดยการตกแต่งกำไรในงบการเงินของผู้บริหารได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ผู้ที่สนใจศึกษาอาจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายอื่นที่แตกต่างออกไป นอกเหนือจากการจัดการกำไรเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลขาดทุนและการรายงานผลการดำเนินงานที่ลดลง เช่น เพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าความคาดหวังของนักลงทุน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการรายงานผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าประมาณการกำไรของผู้บริหารที่เคยแจ้งให้นักลงทุนทราบ
2. ผู้ที่สนใจศึกษาอาจศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับการจัดการกำไรด้วยวิธีการอื่น หรือการจัดการกำไรผ่านรายการบัญชีอื่นเพิ่มเติม
3. ผู้ที่สนใจศึกษาอาจศึกษาเกี่ยวกับรายการภาษีเงินได้รอกการตัดบัญชีกับคุณภาพกำไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กอบชัย ชิดเชื้อสกุลชน. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงในระดับรายการคงค้างที่
ขึ้นกับดุลยพินิจของผู้บริหารและการเปลี่ยนแปลงในระดับการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทที่
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชา
การบัญชี, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ โพธิ์วิจิตร. (2555). ผลกระทบโครงสร้างผู้ถือหุ้น คณะกรรมการและคณะกรรมการ
ตรวจสอบที่มีต่อการบริหารกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
ดุสิตบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, คณะบริหาร,
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นัฐฉัตร สุวรรณขันธ์. (2556). การบัญชีภาษีเงินได้. วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 35(136), 42-
58.
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2543). คุณรู้จัก *Creative Accounting* และคุณภาพกำไร แล้วหรือยัง.
กรุงเทพฯ: อินเทอร์เน็ตศรีซอเสล.
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2548). การบัญชีเกี่ยวกับภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
ธรรมนิติ.
- วรศักดิ์ ทูมมานนท์. (2550). ผลกระทบของการนำนโยบายการบัญชีภาษีเงินได้รอตัดบัญชีมาถือ
ปฏิบัติของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี 2538-2549.
วารสารวิชาชีพบัญชี, 3(7), 27-47.
- แวววัน ปรารังค์วัช. (2545). การจัดการกำไรและผลตอบแทนของการออกหุ้นสามัญ : การศึกษาจาก
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการเงิน,
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย สุภัทรกุล. (2548). แรงจูงใจในการตกแต่งกำไรเพื่อบรรลุเป้าหมายกำไร *TBS*
Series on Corporate Governance การกำกับดูแลกิจการที่ดี. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธี กทวนิช. (2544). ผลกระทบและการเตรียมพร้อมรับภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี. วารสารนัก
บริหาร, 32(1), 72-87.

- Andrey, A. (2018). *The use of deferred tax components in detecting earnings management: evidence from Finnish public firms*. Master's Thesis, Accounting, Department of Accounting, Oulu Business School, University of Oulu.
- Ayers, F. L. (1994). Perceptions of earnings quality: What managers need to know. *Management Accounting*, 75, 27-29.
- Ayers, B. C., Jiang, J., & Yeung, P. E. (2006). Discretionary accruals and earnings management: An analysis of pseudo earnings targets. *The Accounting Review*, 81, 617-652.
- Burgstahler, D.C. & Dichev, I.D. (1997). Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*, 24, 99-126.
- Christensen, Theodore E., Paik, Gyung H. & Stice, Earl K. (2008). Creating a Bigger Bath Using the Deferred Tax Valuation Allowance. *Journal of Business Finance & Accounting*, 35, 601-625.
- Collins, P., & Hribar, D. W. (2002). Errors in estimating accruals: Implications for empirical research. *Journal of Accounting Research*, 40(1), 105-134.
- DeAngelo, L. (1988). Management Competition, information costs, and corporate governance; The use of accounting performance measures in proxy contests. *Journal of Accounting & Economics*, 10, 3-36.
- Dechow, P. M. (1994). Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance: The role of accounting accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 18(1), 3-42.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G., & Sweeney, A. P. (1995). Detecting earnings management. *The Accounting Review*, 70, 193-225.
- Dechow, P. M., Richardson, S. A., & Tuna, I. A. (2003). Why are earnings kinky? An examination of the earnings management explanation. *Review of Accounting Studies*, 8, 355-384.
- DeGeorge, F., Patel, J., & Zeckhauser, R. (1999). Earnings management to exceed thresholds. *The Journal of Business*, 72(1), 1-33.
- Gordon, E. & Joos. (2004). Unrecognized deferred taxes: Evidence from the U.K. *A Quarterly Journal of the American Accounting Association*, 79(1), 97-124.

- Healy, P.M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7, 85-107.
- Healy, P.M., & Wahlen, J.M. (1999). A review of earning management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13, 365-383.
- Irreza & Yulianti. (2012). PENGGUNAAN KOMPONEN PEMBENTUK PAJAK TANGGUHAN DALAM MENDETEKSI MANAJEMEN LABA. *Jurnal Akuntansi dan Keuangan Indonesia*, 9(1), 68-82.
- Jensen. M.C., & Meckling, W.H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency cost, and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3, 305-360.
- Jones, J. J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*, 29, 193-228.
- Kasipillai, J., & Mahenthiran, S. (2013). Deferred taxes, earnings management, and corporate governance: Malaysian evidence. *Journal of Contemporary Accounting and Economics*, 9(1), 1-18.
- Klein, A. (2002). Audit committee, board of directors' characteristics, and earnings management. *Journal of Accounting and Economics*, 33, 375-400.
- Levitt, A. (1998). *Speech by SEC chairman: A financial partnership*. New York: U.S. Securities & Exchange Commission.
- McNichols, M. F. (2000). Research design issues in earnings management studies. *Journal of Accounting and Public Policy*, 19(4-5), 313-345.
- Mulford, C.W., & Comiskey, E. E. (1996). *Financial warning: Detecting earning surprise, avoiding business troubles, implementing corrective strategies*. New York: John Wiley and Sons.
- Phillips, J., Pincus, M. & Rego, S. O. (2003). Earnings Management: New Evidence Based on Deferred Tax Expense. *The Accounting Review*, 78(2), 491-521.
- Phillips, J., Pincus M., Rego S. O. & Wan H. (2004). Decomposing Changes in Deferred Tax Assets and Liabilities to Isolate Earnings Management Activities. *Journal of the American Taxation Association*, 26(S-1), 43-66.
- Revsine, L., Collins, W. D., & Johnson, W. B. (2001). *Financial Reporting and Analysis*. New Jersey: Prentice Hall.

- Rocky, A., B. & Nurdayadi. (2019). The Impact of Deferred Tax Expense Tax Planning toward Earnings Management and Profitability. *JURNAL BISNIS DAN AKUNTANSI*, 21(2), 215-236.
- Ronen, J., & Yaari, V. (2008). *Earnings management: Emerging insights in theory, practice and research*. New York: Springer Science and Business Media.
- Schipper, K. (1989). Commentary on earnings management. *Accounting Horizons*, 3, 91-102.
- Skousen, K. F., Stice, E. K., & Stice, J. *Intermediate Accounting*. 14th ed. South-Western College.
- Sri W. (2016). Pengaruh Beban Pajak Tangguhan Terhadap Persistensi Laba Dan Manajemen Laba Pada Perusahaan Manufaktur. *Jurnal Akuntansi AKUNESA*, 4(2).
- Wang Y., Butterfield S., & Cambell M. (2016). Deferred Tax Items as Earnings Management Indicators. *International Management Review*, 12(2).
- Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1986). *Positive accounting theory*. Englewood cliffs N.J.: Prentice-Hall.
- White, I. G., Sondhi, C. A., & Fried, D. (2003). *The Analysis and Use of Financial Statement*. 3rd ed. United State of America: John Wiley and Sons.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายอภิวัฒน์ เตชะนันทวิช	
วัน เดือน ปี เกิด	6 กันยายน พ.ศ. 2526	
สถานที่เกิด	จังหวัดชลบุรี	
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	81/455 หมู่ที่ 8 ตำบลมาบโป่ง อำเภอบ้านนา จังหวัดชลบุรี 20160	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2546-2547	บัญชีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
	พ.ศ. 2552-2554	นิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
	พ.ศ. 2560-2562	นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายภาษีอากร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
	พ.ศ. 2562-2566	บัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา